

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyiden osoittamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyiden osoittamisesta. Ehdotettu laki sisältäisi säännökset toimielimestä, jonka ympäristöministeriö hakemuksen perusteella valtuuttaa antamaan todistuksia rakentamislakiehdotuksessa säädetyistä rakentamisessa toimivien pätevyyksistä. Todistus sisältäisi henkilölle annettavan, rakennusvalvonnalle esitettävän ja julkisesti luotettavan selvityksen suunnittelijan tai työnjohtajan pätevydestä toimia rakennushankkeessa.

Samalla säädettäisiin ympäristöministeriölle velvollisuus antaa todistuksia ulkomaisten rakentamisalan tutkintojen vastaavuuden tunnustamisesta. Ympäristöministeriö voisi valtuuttaa toimielimen antamaan todistuksen ulkomaisen tutkinnon vastaavuudesta osana pätevyydestä annettavaa todistusta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Pätevyyksien toteaminen.....	5
2.2 Ulkomaiset tutkinnot.....	6
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	8
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	8
4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin	8
4.2.2 Vaikutukset yrityksiin	10
4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen	11
4.2.4 Viranomaisvaikutukset.....	11
4.2.5 Ympäristövaikutukset	11
4.2.6 Vaikutukset perusoikeuksiin	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	13
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	13
5.1.1 Muu lainsäädäntö	13
5.1.1.1 Ajoneuvojen katsastuksesta	13
5.1.1.2 Energiatodistuksen laatijat	13
5.1.1.3 Haitallisten kaasujen käsittelijät.....	14
5.1.1.4 Tulityökortti	14
5.1.2 Todistuksen myöntämisen ja rekisterinpidon eriyttäminen	14
5.1.3 Alan itsesääntely	15
5.1.4 Pysytään nykyisessä menettelyssä tai järjestetään toiminta valtiohallinnon osaksi	15
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	15
5.2.1 Ruotsi	16
5.2.2 Norja.....	17
5.2.3 Tanska	18
5.2.4 Saksa	18
5.2.5 Englanti ja Wales	19
5.2.6 Irlanti.....	19
5.2.7 Alankomaat	20
5.2.8 Ranska ja Belgia.....	20
6 Lausuntopalaute.....	21
6.1 Lausunnoista saatu palaute.....	21
6.2 Arviointineuvoston lausunto	30
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	31
8 Lakia alemman asteinen sääntely	37
9 Voimaantulo	38
10 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	38

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	38
11.1 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle.....	38
11.2 Elinkeinovapaus	40
11.3 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja.....	40
11.4 Asetuksenantovaltuudet	44
LAKIEHDOTUS	45
Laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta	45

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Ennen maankäyttö- ja rakennuslakia (132/1999) lainsäädäntö sisälsi vain yleisluontoisen säännöksen suunnitelman laatijan ja työnjohtajan pätevyydestä. Pätevyyttä koskeva sääntely ulotettiin rakennusasetukseen (266/59, asetuksen muutos asetuksella 930/1989) rakennuslain (370/1958) niin sanotun lain ensimmäisen osauudistuksen (557/1989) yhteydessä.

Rakennusasetukseen lisätyn 147 b §:n mukaan rakennus- ja erityissuunnitelman laatijalla tuli olla suunnittelutehtävän laadun ja vaativuuden edellyttämä riittävä koulutus ja kokemus kyseisen suunnittelualan tehtävissä. Yksinkertaisen rakennuksen suunnittelijana voi toimia myös henkilö, joka ei täyttänyt edellä mainittua pätevyyttä, mutta jolla katsottiin olevan riittävät edellytykset suunnittelutehtävän suorittamiseen. Mitään säännöksiä siltä osin, miten suunnittelijan pätevyys tuli arvioida, ei ollut.

Myöskään maankäyttö- ja rakennuslakiin ei alun perin tullut säännöstä suunnittelijan tai työnjohtajan kelpoisuuden arvioinnista. Säännökset tältä osin sisällytettiin rakennuksen suunnitteli-joista ja suunnitelmista vuonna 2002 annetun ympäristöministeriön asetuksen 2 ja 4 lukiin (RakMK A2).

Vuoden 2014 maankäyttö- ja rakennuslain (41/2014) muutoksella kelpoisuuden arviointia koskeva sääntely nostettiin lain tasolle. Verrattuna ympäristöministeriön asetukseen ei varsinaisia asiallisia muutoksia tehty.

Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on rakentamisen laadun parantaminen, minkä saavuttamisen yhtenä keinona on maankäyttö- ja rakennuslain uudistus. Osana maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta on tavoitteena edistää kunnissa rakentamisen ilmoituksissa yhden luokun periaatetta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta. Ehdotettu laki olisi rakentamislain liitännäislaki.

1.2 Valmistelu

Rakentamislakiehdotuksessa (HE 139/2022 vp, myöhemmin rakentamislakiehdotuksessa) on säädökset uudesta todistusmenettelystä ja yleiset säännökset pätevyysvaatimuksista rakentamisessa. Tässä esityksessä säädetään pätevyyksien toteamista koskevasta menettelystä. Vastavasti erillisellä lailla on säädetty ympäristöministeriön tehtävästä valtuuttaa toimielimiä myös laissa eräiden rakennustuotteiden tuotehyväksynnästä (954/2012). Pätevyyksien ja pätevyysalojen osalta on odotettavissa muutoksia lainsäädäntöön ilmastomuutostavoitteiden, kiertotalouden ja alan digitalisointivaatimusten osalta sekä eurooppalaisten että kansallisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Ympäristöministeriö asetti uuden lain valmistelua tukemaan työryhmän. Siihen nimitettiin edustajat opetus- ja kulttuuriministeriöstä, oikeusministeriöstä, Opetushallituksesta, Aalto yliopistosta, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy:stä, Suomen Kuntaliitto ry:stä, Rakennustarkastusyhdistys RTY ry:stä ja FISE Oy:stä. Työryhmä piti neljä kokousta. Tämän lisäksi työryhmän

jäsenet haastateltiin erikseen marras-joulukuun 2021 aikana. Lisäksi järjestettiin erillistapaamiset Oulun yliopiston rakennus- ja yhdyskuntatekniikan tiedekunnan edustajien sekä Opetushallituksen kanssa. Näin toimiala pysyi hyvin informoituna lainsäädännön valmistelusta koko valmistelun ajan ja valmistelu tapahtui vuoropuhelussa alan toimijoiden kanssa.

Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut lausunnon lakiehdotuksesta. Arviointineuvosto katsoi, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suositteli, että hallituksen esitystä täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Arviointineuvoston lausunnossa oli mainittu kaksi keskeistä puutetta ja kehittämiskohdetta: Vaihtoehtojen tarkastelussa tulisi kirkastaa sitä, miksi valittu toteuttamistapa, eli rakentamislaista erillinen laki pätevyysien toteamisesta, on tarkoituksenmukaisin. Toiseksi esityksessä tulisi kuvata tarkemmin, millaisia vaikutuksia ehdotetulla pätevyysien toteamisenmenettelyllä on rakennusyrityksiin, joiden suunnittelijoilla tai työnjohtajilla on useita eri pätevyysisiä. Arviointineuvoston säätämisyjärjestystä koskevan huomion osalta on lisätty edellä perustellut kohtaan 1.2 Valmistelu. Useampaa pätevyyttä koskevien huomioiden osalta on kohtaa 4.2 Pääasialliset vaikutukset täydennetty yritysvaikutuksia koskevia perusteluja.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Pätevyysien toteaminen

Nykyisin suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevydet arvioidaan hankekohtaisesti ja paikallisesti rakennusvalvontaviranomaisten toimesta osana kelpoisuustarkastelua, jokaisen hankkeen yhteydessä asiantuntijan toimittamalla selvityksillä koulutuksesta ja kokemuksesta. Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään suunnittelijoiden ja työnjohtajien kelpoisuusvaatimuksista. Tarkemmin suunnittelu- ja työnjohtotehtävien aloista ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään ympäristöministeriön päätöksissä ympäristöministeriön ohje rakennusten suunnittelijoiden kelpoisuudesta YM2/601/2015 ja ympäristöministeriön ohje rakentamisen työnjohtotehtävien vaatimusluokista ja työnjohtajien kelpoisuudesta YM4/601/2015.

Suunnittelijan tai työnjohtajan kelpoisuutta arvioitaessa voidaan myös ottaa huomioon asianomaisen suunnittelu- ja työnjohtoalaa koskevan pätevydentoteamisyhteisön antama todistus (esimerkiksi FISE Oy ja Suomen Arkkitehtiiliitto ry). Yhteisöjen antamat todistukset pätevydestä perustuvat vapaaehtoisuuteen, eikä rakennusvalvontaviranomaisen tarvitse hyväksyä todistusta.

Tutkimustietoa ei ole siltä osin, onko suunnittelutehtävien vaatimusluokittelulla sekä suunnittelijoiden pätevyyttä ja kelpoisuutta koskevalla yksityiskohtaisella sääntelyllä pystytty kohottamaan suunnittelun laatutasoa. Havaintoja sen sijaan on siitä, että rakennusvalvontaviranomaisten tulkinnat suunnittelutehtävien vaatimuustasoista jonkin verran vaihtelevat, koska vaatimustaso voi selkeästi olla korkeampi riippuen ympäristöstä ja rakennuspaikasta.

Rakentamislain uuden järjestelmän mukaisesti suunnittelijan ja työnjohtajan olisi osoitettava pätevyytensä tavanomaiseen, vaativaan, erittäin vaativaan ja poikkeuksellisen vaativaan suunnittelu- ja työnjohtotehtävään ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella. Lakiehdotus olisi rakentamislakiin liittyvä laki, jolla annettaisiin säännökset rakentamisen pätevyyden toteavasta ympäristöministeriön valtuuttamasta toimitelmistä ja sen antamista pätevyystodistuksesta.

Rakentamislakiehdotuksessa säädetään rakentamisessa vaadittavista pätevyyksistä ja niiden tasoista. Pätevyydellä tarkoitetaan suunnittelijan tai työnjohtajan koulutuksen ja kokemuksen yhdistelmää. Kelpoisuustarkastelussa rakennusvalvonta arvioi hankkeeseen ryhtyvän esittämän suunnittelijan tai työnjohtajan pätevyyttä suhteessa hankkeen vaativuuteen. Hankkeen vaativuuteen vaikuttavat seikat ja vaativuusluokat on esitetty suunnittelutehtävien osalta rakentamislakiehdotuksen 82 §:ssä ja rakennustyön työnjohtotehtävien osalta rakentamislakiehdotuksen 86 §:ssä.

2.2 Ulkomaiset tutkinnot

Rakentamislakiehdotuksessa määritelty pakollisen todistuksen vaatimus merkitsee rakennushankkeen suunnittelijoiden ja työnjohtajien luokittelusta niin sanottujen säänneltyjen ammattien piiriin. Tämä tarkoittaa, että pätevyysiin liittyviin ulkomaisiin tutkintoihin sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä ammattipätevyysien tunnustamisesta (2005/36/EY) ja sen perusteella implementoitua ammattipätevyyslakia (1384/2015).

Tämä lakiesitys sisältäisi säännökset, joilla ammattipätevyyslain mukainen tehtävä ulkomaisten tutkintojen vastaavuudesta annettavista todistuksista rakentamisen osalta tulisi ympäristöministeriön tehtäväksi. Nykyisin tehtävästä huolehtii Opetushallitus.

Opetushallituksen toimivalta on säädetty ammattipätevyyslain 4 §:ssä. Opetushallitus tunnustaa ulkomaiset tutkinnot niissä tapauksissa, joissa ei ole muita säädöksiä. Tämä on kuitenkin niin sanottu perälautasäädös, jolla varmistetaan, että ulkomailla tehtävään kouluttautuneen ammattipätevyys voidaan Suomessa tunnustaa myös niissä tapauksissa, kun sektorilainsäädännössä ei ole säädetty ulkomailla kouluttautuneiden ammattipätevyysien tunnustamisesta ja siitä vastaavasta tahosta.

Ammattipätevyyslain 4 §:n 1 momentissa todetaan, että oikeudesta harjoittaa ammattia toisessa maassa hankitun ammattipätevyysperusteella päättää sama taho, joka myöntää oikeuden kyseisen ammatin harjoittamiseen Suomessa suoritetun tutkinnon tai koulutuksen perusteella. Rakentamislain säännöksiin sisältyvän uuden todistusvaatimuksen myötä on tarkoituksenmukaista, että ympäristöministeriö huolehtii ulkomaisten tutkintojen vastaavuudesta annettavista todistuksista rakentamisen sektorin osalta. Ympäristöministeriö voisi valtuuttaa toimielimen antamaan ulkomaisen tutkinnon vastaavuustodistuksen osana rakentamislain mukaisesta pätevydestä annettavaa todistusta.

Opetushallitus myöntää vuosittain noin 1400 ulkomaisten tutkintojen vastaavuustodistusta, joista noin 100 kohdistuu rakentamisalalle. Opetushallituksen asiantuntijoiden arvion mukaan valtaosa rakentamisen tutkintojen vastaavuuden arvioinnista liittyy suoraan tarpeeseen voida tehdä rakennusalan suunnittelu- tai työjohtotehtäviä. Lakiehdotuksen mukaisesti ympäristöministeriö voisi valtuuttaa toimielimen antamaan ulkomaisen tutkinnon vastaavuustodistuksen osana rakentamislain mukaista pätevydestä annettavaa todistusta. Näin ympäristöministeriön tehtäväksi jäisi vain vähäinen määrä ulkomaisten tutkintojen vastaavuudesta annettavista todistuksista ja niillä olisi työmäärän lisääntymisen kannalta vähäinen merkitys.

3 Tavoitteet

Tämän lakiesityksen tavoite on rakentamislakiehdotuksessa säädetyn ympäristöministeriön valtuuttaman toimielimen antamaan todistukseen perustuvan pätevyys toteamisjärjestelmästä säätäminen.

Tämän lakiesityksen tavoitteena on samalla vähentää rakennusvalvontojen hallinnollista taakkaa. Suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyden arviointi eriytettäisiin selkeästi rakennusvalvontojen kelpoisuusarvioinnista omaksi kokonaisuudekseen. Rakennusvalvonnat voisivat keskittyä nykyistä selvemmin ydinsaamiseen eli rakennushankkeen ja sen eri suunnittelu- ja työnjohtotehtävien vaativuuden arviointiin. Nykyisellään henkilöiden pätevyyksien tapauskohtainen tarkastelu on rakennusvalvonnoille suurehko työllistävä tehtävä. Tavanomaisessa pien- talohankkeessa lain tarkoittamia suunnittelijoita tai työnjohtajia on arviolta keskimäärin 6 ja kerrostalohankkeessa 15.

Pätevyyksien tulkinnat yhtenäistyisivät esityksen myötä, sillä satojen rakennusvalvontojen sijaan pätevyysarvioita tekeviä valtuutettuja toimielimiä on enimmilläänkin vain muutamia. Ympäristöministeriön olisi helpompi valvoa ja tarvittaessa antaa ohjeita pätevyyksien myöntämisen yhtenäistämiseksi.

Suunnittelijoille ja työnjohdolle tämä merkitsisi työmäärän vähentymistä, koska pätevyystarkastelut selvityksineen tehtäisiin vain määräajoin.

Lakiesityksen tavoitteena on myös suunnittelijoiden ja työnjohtajien oikeusturvan parantaminen. Toimielimen päätöksestä voisi tehdä oikaisuvaatimuksen ja hakea siihen muutosta hallintotuomioistuimesta. Nykyisinkin muutoksen hakeminen kielteiseen rakennusvalvonnan päätökseen on mahdollista. Muutoksenhaku koskee kuitenkin vain kyseistä hanketta, ja koska hanke on jo vireillä, hakija harvoin ryhtyy aikaa vievään muutoksenhakumenettelyyn. Tällöin on käytännössä helpompi nimetä toinen suunnittelija tai työnjohtaja.

Rakentamislakiehdotus siirtäisi rakentamisen ulkomaisten tutkintojen arvioinnin Opetushallitukselta ympäristöministeriön toimialalle ja pääosin edelleen ympäristöministeriön valtuuttamalle toimielimelle. Ulkomaisten tutkintojen sisällön arviointi siirtyisi rakentamisen ammattilaisille, jotka käsittelevät kotimaisten tutkintojen pätevyyksien sisältöjä. Samalla yhtenäistyisivät kotimaisten ja ulkomaisten pätevyyksien arvioinnin perusteet.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Nykyisin maankäyttö- ja rakennuslain mukainen pätevyys suunnittelu- ja työnjohtotehtäviin varmistetaan kunkin rakennushankkeen yhteydessä rakennusvalvonnalle esitettävillä selvityksillä. Rakentamislain mukaan vaatimustason mukainen suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyys todettaisiin henkilön koulutuksen ja työkokemuksen osalta ympäristöministeriön valtuuttaman toimielimen antamalla todistuksella. Lisäksi määritetään menettelyistä, jolla rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuudet todetaan ympäristöministeriön tai valtuutetun toimielimen toimesta.

4.1 Keskeiset ehdotukset

Rakentamislakiehdotuksen 7 luvussa annettaisiin perussäännökset pätevyyksistä ja niiden toteutamisesta. Tällä esityksellä ehdotetaan säädettäväksi valtuutetusta toimielimestä ja pätevyystodistuksesta.

Tämän lakiesityksen mukaisesti toimielin voisi olla Suomessa rekisteröity yhtiö tai yhteisö, joka täyttää edellytykset. Toimielimiä voisi olla useita ja ne voisivat myöntää kaikkia tai vain osaa rakentamislaisissa määritellyistä pätevyyssaloista.

Suunnittelijoille ja työnjohtajille tulisi velvollisuus osoittaa pätevyytensä rakentamislain ja sen perusteella annettujen säännösten mukaisesti tehtäviin enintään seitsemän vuoden määräajaksi

annettavalla pätevyystodistuksella. Yhdellä henkilöllä voisi olla useita pätevyyskysymyksiä. Hakija voisi hakea todistuksen lyhyemmäksi aikaa.

Valtuutetulle toimielimelle tulisi velvollisuus ylläpitää rekisteriä henkilöille myöntämistään voimassa olevista pätevyyskysymyksistä. Myöhemmin on tarkoitus muodostaa valtuutettujen toimielinten tiedostoista valtakunnallinen rekisteri rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (myöhemmin RYTJ) osaksi. RYTJ:n tekninen alusta ja sitä koskeva lainsäädäntö on valmisteilla osana rakentamislain kokonaisuutta.

Ympäristöministeriölle tai sen valtuuttamalle toimielimelle tulisi velvollisuus tehdä rakentamisen toimialalla ammattipätevyyslaissa tarkoitetut päätökset rakentamisen ulkomaisten pätevyyskysymysten ja tutkintojen osalta.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin

Suunnittelijoille ja työnjohtajille ehdotettava keskitetty pätevyuden toteamismenettely mahdollistaisi kotitalouksille nykyistä paremmat ja luotettavammat mahdollisuudet arvioida suunnittelijoiden ja työnjohtajien mahdollisuuksia suoritua tehtävistään. Kotitalouksien luvanvaraiset hankkeet ovat tyypillisesti omakotitalojen ja lomarakennusten uudisrakentamista tai peruskorjausta. Kotitaloudet voisivat hyödyntää toimielimen ylläpitämää rekisteriä voimassa olevista pätevyyskysymyksistä hakiessaan suunnittelijoita tai työnjohtoa hankkeeseensa. Lähtökohtaisesti pientalot olisivat tavanomaisia suunnittelutehtäviä.

Rakennushankkeen luvan tai suunnittelutyön hintaan keskitetty sertifiointijärjestelmä vaikuttaisi vähäisesti. Rakentamislupaa haettaessa jokaisesta työnjohtajasta ja suunnittelijasta olisi toimitettava sähköinen todistus rakennusvalvontaan. Käytännössä todistus olisi lähes aina sähköinen. Todistuksen hinnoittelu perustuisi hakijan maksamiin todistusmaksuihin.

Sertifioinnin hinnasta riippuen voisi sillä omakotihankkeessa olla marginaalista merkitystä rakennushankkeen volyyymiin nähden. Tällä hetkellä pientalon rakennuslupamaksu ja siihen liittyvät kustannukset ovat keskimäärin 1 500–3 000 euroa/hanke. Kuntakohtainen vaihtelu on suuri. Omakotitalohankkeen rakentamisen kokonaiskustannusten ollessa 200 000–500 000 euroa, on rakennuslupamaksu hankkeen kokonaiskustannuksista alle prosentin.

Esityksellä olisi vaikutuksia suunnittelijoihin ja työnjohtajiin. Todistusmenettelyn piiriin kuuluvia suunnittelijoita ja työnjohtajia on arviolta 15 000–20 000.

Tilastokeskuksen Ammattiluokitus 2010 mukaisesti luokiteltuna työllisiä talonrakennuksen arkkitehtejä oli uusimman vuoden 2018 tilaston mukaan 3 980 kappaletta. Työllisistä talonrakennuksen arkkitehteistä 54 prosenttia oli miehiä ja 46 prosenttia naisia.

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry:llä on yhteensä noin 3 200 jäsentä, joista noin 2 600 on työelämässä. Luku ei sisällä opiskelijajäseniä. Suomen Arkkitehtiliiton jäsenistö edustaa arviolta reilua 70 prosenttia Suomessa toimivista arkkitehteistä. Jäsenistöstä työskentelee rakennussuunnittelun erilaisissa tehtävissä pääsääntöisesti tai osittain noin 80 prosenttia. Suomen Arkkitehtiliiton uusista jäsenistä kasvava ryhmä ovat muualla kuin Suomessa arkkitehdin tutkinnon

suorittaneet - niin suomalaiset kuin ulkomaalaiset. Suomen Arkkitehtiliiton jäsenkriteerit lähtevät periaatteesta, että henkilöllä tulisi viisivuotisen yliopistotutkintonsa kautta olla oikeus auto-maattiseen ammattipätevyyteen arkkitehtina EU:n alueella.

Talonrakennuksen erityissuunnittelijoita eli rakenne- ja talotekniikan suunnittelijoita on myös merkittävä määrä.

Rakennusalan työllisiä työnjohtajia oli tilastokeskuksen vuoden 2018 tilaston mukaan 4 450 kappaletta, joista oli 94 prosenttia miehiä ja 6 prosenttia naisia.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston mukaan rakennusalan työnjohtajista työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2018 lopussa 654 ja avoimia työpaikkoja 210. Vuoden 2020 lopussa oli vastaavasti työttöminä työnhakijoina 984 ja avoimia työpaikkoja 154. Yhteensä rakennusalan työnjohtajia on siten noin 5 100. Talonrakennuksen arkkitehtien ja rakennusalan työnjohtajien yhteenlaskettu määrä on noin 9 300 henkilöä.

Taulukko 1 Työlliset suunnittelijat ja työnjohtajat 2018

Ammattiluokitus	Yhteensä	Miehet	Naiset	18–24-vuotiaat	25–34-vuotiaat	35–44-vuotiaat	45–54-vuotiaat	55–64-vuotiaat	65–74-vuotiaat
Talonrakennuksen arkkitehdit (Taso 5), 2161.	3 978	2 154	1 824	99	1 078	912	959	843	87
		54 %	46 %	3 %	27 %	23 %	24 %	21 %	2 %
Rakennusalan työnjohtajat (Taso 5), 3123.	4 433	4 169	264	108	1 214	1 078	1 078	906	49
		94 %	6 %	2 %	27 %	24 %	24 %	20 %	1 %

Suunnittelijoille ja työnjohdolle pakollinen rekisteröintimenettely olisi edullinen, jos hän aikoisi harjoittaa toimintaansa. Työkokemuksen karttuessa olisi asiantuntijalla mahdollisuus siirtyä helpommin korkeammalle vaativuustasolle. Yksittäisten vähäisen tason sivutoimisten projektien suunnittelijoille toimitelimen sertifiointimaksun hintaa ei välttämättä olisi perusteltua peria kokonaisuudessaan. Tämä voitaisiin ottaa huomioon maksuperusteita määriteltäessä.

Suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyden osoittamiseen esitettävä keskitetty järjestelmä edellyttäisi, että suunnittelijat ja työnjohtajat voisivat hankkia pätevyydistuksen ympäristöministeriön valtuuttamalta toimijalta. Määräaikaisen todistuksen hankkiminen maksaisi. Esimerkiksi energiatodistusten laatijoiden pakollinen pätevöittämistodistus maksaa tällä hetkellä 290 euroa ja on voimassa 7 vuotta. Energiatodistusten laatijoilta peritään energiatodistuksen laatimisesta rekisteröintimaksu (noin 10 euroa per allekirjoitettu energiatodistus) Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle (myöhemmin ARA), jolla rahoitetaan energiatodistusrekisterin ylläpitokustannukset. Energiatodistuksen laatijoilta ei peritä muita rekisteröintiin liittyviä maksuja.¹ FISE Oy:n myöntämien rakentamisen alan tarveperusteisten pätevyyksien maksut ovat

¹ [Energiatodistusrekisteri - Motiva](#)

tällä hetkellä käsittelymaksu 190 euroa ja rekisteröintimaksu 210 euroa, yhteensä 400 euroa. Kosteusvaurion kuntotutkijan pätevyystodistuksen hinta on 340 euroa ja se on voimassa 5 vuotta.² Suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyksien todentamisen maksut (rekisteröitymismaksu esimerkiksi 7 vuoden välein) voisivat asettua samalle hintatasolle. Toiminta olisi voittoa tavoittelematonta, mutta toiminnan kustannukset katettaisiin käsittely- ja muilla maksuilla omakustannusperiaatteen mukaisesti. Tarvittaessa ympäristöministeriö voisi antaa asetuksella tarkempia ohjeita maksuista.

Toimielimen myöntämistä pätevyystodistuksista aiheutuvat kustannukset suunnittelijoille ja työnjohtajille tulisivat mahdollisesti olemaan seitsemän vuoden välein maksettava käsittelymaksu (FISE Oy:n nykyhintaa 400 euroa). Pätevyystodistuksen maksu kohdistuisi seitsemän vuoden aikana tehdyille hankkeille, joten vuosittainen kustannus olisi vähäinen. Sertifiointi vähentäisi asiantuntijoiden hallinnollista työtä, ja sitä kautta hallinnollisia kustannuksia, kun jokaista hanketta varten ei tarvitsisi itse koota ja toimittaa erillistä referenssiluetteloa rakennusvalvontaan. Valtuutettuun toimielimeen syntyvä rekisteri parantaisi suunnittelijoiden ja työjohdon mahdollisuuksia markkinoida osaamistaan, koska heillä olisi julkisesti todettu pätevyys tiettyihin tehtäviin.

4.2.2 Vaikutukset yrityksiin

Yrityksille muutos todistusjärjestelmään merkitsisi selkeytymistä. Suunnittelijoilla ja työjohdolla olisi jo etukäteen olemassa todistus pätevyystodistuksesta ja pätevyystasostaan, joten varmuus siitä, että rakennusvalvonta hyväksyy heidät hankkeeseen, kasvaisi.

Uusia toimijoita saattaisi FISE Oy:n lisäksi tulla näille markkinoille ja kilpailu lisääntyisi. Toisaalta taas pätevyystodistusten markkinat kasvaisivat merkittävästi todistusten pakollisuuden myötä.

Mikäli suunnittelija tai työnjohtaja hankkisi todistuksen usealle eri pätevyysalalle niin hän saisi erillisen todistuksen niistä jokaisesta. Toimielimen olisi tutkittava jokaisen pätevyyden osalta täyttäisikö koulutus- ja kokemusvaatimus kyseisen pätevyysalan ja pätevyystason kriteerit. Koska maksun tulisi kattaa toimielimen työstä aiheutuneet kustannukset toimielimen olisi perittävä maksu jokaisen pätevyyden osalta erikseen. Toimielin voisi näissä tapauksissa ottaa huomioon esimerkiksi mahdollisesti vähemmän työmäärän hallinnon osalta. Yritysten palveluksessa olevien henkilöiden kulut olisivat mahdollisesti isompia, mutta yritykset hyötyisivät merkittävästi siitä, että kyseinen henkilö voisi suorittaa hankkeissa useita vastuullisia tehtäviä.

Uusia markkinointipalveluja varmasti syntyisi alalle, kun tietyn pätevyysalan ja -tason toimijoita voitaisiin markkinoida tarkemmin.

Todistusmenettely tekisi yksinkertaisemmaksi työskentelyn myös ulkomaisissa eurooppalaisissa projekteissa, koska tutkintojen vastaavuuksien tarkasteluista saataisiin systemaattisempia.

Tällä esityksellä olisi vaikutuksia pätevydentoteamisyhteisön myöntämiin vapaaehtoisiin todistuksiin pätevyystodistuksesta. Lakiehdotuksen siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että ympäristöministeriö voisi hyväksyä toimielimen esityksestä yrityksen tai yhteisön ennen tämän lain voimaantuloa myöntämät vapaaehtoiset pätevyudet tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi. Esimer-

---

² [FISE | Hae pätevyyttä](#)

kiksi suurimmalla nykyisin rakentamisen pätevyiksiä myöntävällä FISE Oy:llä on vuosikertomuksen 2020 mukaan voimassa noin 9 200 pätevyyttä, joista arviolta 5 000 kuuluisi tämän lain piiriin.

4.2.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

Uudistus todennäköisesti edistäisi suunnittelijoiden ja työnjohdon laaja-alaisempaa kouluttautumista ja pätevyystasojen nostamista. Sillä voisi olla jatkossa merkittäväkin vaikutus rakentamisen laadun parantumiseen, millä taas rakentamisen volyymin huomioon ottaen voisi olla suurikin kansantaloudellinen merkitys.

Opetushallitukselta siirtyisi ammattipätevyyslain mukaiset ulkomaisten pätevyyksien tarkastelut ympäristöministeriön toimialalle. Rakentamisen osalta vastaavuustodistuksia on ollut Opetushallituksen käsittelyssä noin sata kappaletta vuodessa. Työmäärä on ollut arviolta alle yhden hengen työpanos. Tarkastelut tekisi valtuutettu toimielin, joka perisi ammattipätevyyslain mukaisesti kustannukset pätevyyden hakijalta. Näin ympäristöministeriölle ei aiheutuisi muutoksesta siirtymävaiheen jälkeen merkittävästi työtä tai lisäkustannuksia.

4.2.4 Viranomaisvaikutukset

Uudistus nopeuttaisi jonkin verran rakennusvalvonnan lupakäsittelyä, koska erilaisten selvitysten vaatiminen koulutuksesta ja kokemuksesta jäisi pois. Uudistus vapauttaisi lupakäsittelystä voimavaroja tutkintotodistusten tarkastelusta varsinaiseen lupaharkintaan.

Rakennusvalvontojen työmäärä vähenisi arvioiden mukaan 25–40 henkilötyövuotta. Pätevyystodistusmenettelyn piiriin tulisi arviolta noin 15 000 suunnittelun tai työnjohdon asiantuntijaa. Pätevyystarkasteluja tehdään vuosittain rakennusvalvonnoissa arviolta keskimäärin 60 000 kappaletta. Arviot perustuvat erityyppisten hankkeiden määrään ja niissä keskimäärin pätevyysvaatimusten piirissä toimiviin.

Ympäristöministeriön työmäärä lisääntyisi arviolta puolella henkilötyövuodella toimielinten hyväksymispäätösten ja valvonnan sekä yksittäisten ulkomaisten tutkintojen pätevyysarviointien osalta.

Rakennusvalvonnan palvelukyky paranisi, kun se voisi keskittyä erilaisten tutkinto- ja kokemusselvitysten tarkastelun sijaan rakentamisen ohjaukseen.

4.2.5 Ympäristövaikutukset

Tällä esityksellä olisi ympäristön kannalta välillisiä myönteisiä vaikutuksia, kun suunnittelijoiden ja työnjohdon pätevyyden tarkastelut vakioituisivat. Esityksellä olisi myös vähäisiä myönteisiä vaikutuksia sen kautta, että rakennusvalvonnalta vapautuisi voimavaroja rakentamisen ohjaukseen.

4.2.6 Vaikutukset perusoikeuksiin

Rakentamislakiehdotuksen 83 §:n ja 87 §:n mukaisesti suunnittelijan ja työnjohtajan pätevyys todetaan valtuutetun toimielimen antamalla todistuksella. Lakiehdotuksella päätösvalta järjestetään siten, että ympäristöministeriö valtuuttaa päätöksellään yksityisen toimielimen myöntämään todistuksia. Kyseessä on julkinen hallintotehtävä ja pätevyyden toteaa nykyisin rakennusvalvonta kussakin yksittäistapauksessa. Päätösvallan siirtämistä olisi arvioitava perustuslain 124 §:n valossa.

Ehdotuksella olisi myönteisiä vaikutuksia perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden kannalta. Pätevyys osoitettaisiin rakennusvalvonnalle valtuutetun toimielimen myöntämällä erillisellä todistuksella. Syrjintä henkilöön liittyvän syyn perusteella olisi hankalampaa, koska pätevyys olisi todettu rakentamislupaprosessista erillisessä menettelyssä. Esimerkiksi rakentamisen työnjohtajista alle kymmenen prosenttia on sukupuoleltaan naisia. Pätevyyden osoittaminen erillisessä prosessissa voisi jossain määrin helpottaa naisten hakeutumista myös työnjohtotehtäviin.

Todistuksen ulkomaisten tutkintojen ammattipätevyyden ja tutkintojen vastaavuuksista rakentamisessa antaisi valtuutettu toimielin. Tämä voisi vähäisessä määrin yhtenäistää vastaavuustulkintoja, kun sama toimielin toteaisi pätevyyden kotimaisten ja ulkomaisten tutkintojen ja pätevyyksien osalta. Nykyisin tehtävästä huolehtii yleistoimivallan perusteella Opetushallitus. Ehdotetun sääntelyn arvioidaan helpottavan ja selkiyttävän ulkomaisten asiantuntijoiden mahdollisuuksia saada pätevyytensä todetuksi.

Perustuslain 21 §:n takaaman oikeusturvan kannalta ehdotuksella olisi käytännössä myönteisiä vaikutuksia. Pätevyyden toteamispäätös tehdään nykyisin rakennuslupakäsittelyn yhteydessä hankekohtaisesti. Hankkeeseen ryhtyvällä on käytännössä helpompaa vaihtaa suunnittelija kuin hakea pätevyyden toteamisen osalta muutosta ja siten viivästyttää hankkeensa lupakäsittelyä. Esityksessä pätevyyden toteaminen tehtäisiin valtuutetun toimielimen toimesta erillisellä päätöksellä, johon asianomainen henkilö voisi hakea muutosta. Tämä olisi selkeä parannus oikeusturvan kannalta.

Työvoiman liikkuvuuden ja työllistymisen kannalta esityksellä olisi lieviä myönteisiä vaikutuksia. Hankkeeseen ryhtyvällä olisi varma rakennusvalvontaa sitova todistuksella osoitettu tieto asiantuntijan pätevyydestä ja pätevyystasosta. Tämä helpottaisi myös asiantuntijoita, joiden olisi helpompaa hakeutua pätevyyttään vastaaviin tehtäviin. Todistusmenettely saattaisi myös parantaa nuorten uransa alussa olevien työllistymistä, koska he todistusmenettelyn avulla voisivat jatkuvasti parantaa osaamisensa luokitusta. Todistusmenettely voisi vaikuttaa työvoiman liikkuvuuteen, koska pätevyystodistuksen avulla ei oltaisi niin riippuvaisia paikallisviranomaisen arviointikäytännöistä pätevyyksien osalta.

Pätevyyksien toteaminen todistuksilla saattaisi vaikuttaa positiivisesti palkkakehitykseen, koska työntekijällä olisi työnantajasta riippumatta mahdollisuus todistuksella osoittaa pätevyystasonsa nostot. Kouluttautuminen olisi kannattavampaa, koska sen tuloksia voisi hyödyntää parantamalla todistuksensa vaatimustasoja tai laajentamalla osaamisalueitaan.

Ammattimainen todistusten ja pätevyyksien tarkastaminen tehtävään erikoistuneen toimielimen toimesta vähentäisi mahdollisuuksia väärin tutkinto- tai kokemustietojen esittämiseen.

Tietoyhteiskuntavaikutukset olisivat lievästi myönteisiä. Nykyisin pätevyyksien toteaminen tapahtuu hankekohtaisesti noin 280 rakennusvalvonnan toimesta. Tiedot arkistoidaan hankekohtaisesti rakennusvalvonnan tiedostoihin. Tietoja ei kerätä yhtenäisesti ja periaatteessa selvitykset tutkinnosta ja kokemuksesta toimitetaan erikseen jokaisen hankkeen yhteydessä. Tämän lain myötä muodostuisi myönnettyistä pätevyyksistä valtuutetun toimielimen ylläpitämä rekisteri, joka sisältäisi tiedot suunnittelijan tai työnjohtajan pätevyydestä ja pätevyystasosta tiettyyn tehtävään. Tulevaisuudessa muodostettaisiin valtakunnallinen rekisteri osaksi RYTJ:tä. Tämä edellyttäisi kuitenkin, että tietojärjestelmän alusta olisi valmis ja että tarvittavat rajapinnat todistuksen myöntäjien ja kuntien tietojärjestelmiin olisi muodostettu.

Henkilötietojen suojan kannalta vaikutusten arvioidaan olevan neutraaleja. Täysiaikaista rakennusten eri alojen suunnittelutyötä tekevistä huomattava osa on hyödyntänyt vapaaehtoisesti

FISE Oy:n luokittelua ja hakeutunut FISE Oy:n järjestelmän piiriin. Vaikka FISE Oy:n myöntämällä todistuksella ei ole rakennusvalvontaviranomaista kohtaan sitovuutta, ovat viranomaiset voineet järjestelmää hyödyntää. Myös osa työnjohtajista on hankkinut itsellensä FISE-luokituksen. FISE Oy ylläpitää asiakasrekisteriä (pätevyysrekisteri), johon tallennetaan järjestelmään liittyneiden asiantuntijoiden koulutus-, työkokemus- ja pätevyystiedot. Pätevyyshakemuksessaan FISE Oy:lle hakija säännönmukaisesti antaa suostumuksensa henkilötietojensa tallentamiseen ja julkaisemiseen julkisessa pätevyysrekisterissä.

Jatkossa vaativuustasoltaan vain vähäisissä suunnittelu- ja työnjohtotehtävissä voisi toimia ilman ympäristöministeriön valtuuttamalta toimitelmältä hankittavaa pätevyystodistusta. Henkilötietojen suojan osalta noudatetaan voimassa olevaa sääntelyä, jota käydään tarkemmin läpi luvussa 11. Henkilötietoja sisältävä pätevyysrekisteri olisi tarkoitettu ennen kaikkea viranomaiskäyttöön. Asianomaisen suostumuksella voitaisiin rekisteriin tallennettuja tietoja avata myös laajempaan käyttöön. Mistään riskejä sisältävistä massaluovutuksista ei olisi kysymys. Rekisteröidyn omien oikeuksien kannalta hyödyt konkretisoituisivat erityisesti siten, ettei pätevyuden osoittamiseksi tarvitsisi enää erikseen koota viranomaista varten opintotodistuksia ja selvityksiä käytännössä hankitusta työkokemuksesta. Todistus antaisi myös suojaa sitä vastaan, että viranomaisen ilman riittävää oikeusperustaa kyseenalaistaisi rakentamishankkeeseen ilmoitetun suunnittelijan ja työnjohtajan pätevyuden kulloiseenkin vaativuustasoon.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Muu lainsäädäntö

Esityksen valmistelun aikana selvitettiin, miten pätevyuden toteamista, mahdollista yksityistä toimitelmää ja todistusjärjestelmää on lainsäädännössä säännelty. Vaihtoehtoisia tapoja esitykselle ovat laki ajoneuvojen katsastustoiminnasta, laki rakennuksen energiatodistuksesta ja ympäristönsuojelulaki. Itsesääntelyn vaihtoehtona selvitettiin tulityön sääntely.

5.1.1.1 Ajoneuvojen katsastuksesta

Ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain (957/2013) mukaan katsastustoimintaa järjestää yksityinen toimija, joka on edellytysten täytyessä hyväksytty katsastusluvan haltijaksi. Liikenne- ja viestintävirasto hyväksyy katsastusluvan hakijan hakemuksen perusteella. Katsastusta hoitaa katsastaja, jolle on omat vaatimukset laissa. Katsastusluvan haltijalla ja katsastajalla on yhteisenä vaatimuksena luotettavuusvaatimus, ja heidän luotettavuuteen lähtökohtaisesti luotetaan. Luotettavuuden voi erikseen pyytää tarkistettavaksi tai Liikenne- ja viestintävirasto voi tarvittaessa tarkastaa luotettavuuden. Liikenne- ja viestintävirasto valvoo lain sääntöjen noudattamista. Virasto valvoo toimintaa pistotarkastusten ja viiden vuoden välein tehtävän tarkastuksen avulla. Katsastusluvan ja jatkokoulutusluvan haltijoiden on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle muun muassa toiminnasta vastaavien henkilöiden vaihdoksista ja muista toimintaa koskevista merkittävistä muutoksista. Liikenne- ja viestintävirasto ylläpitää katsastuspalvelurekisteriä katsastusluvan haltijoista ja niiden katsastuspalveluihin liittyvistä asioista.

5.1.1.2 Energiatodistuksen laatijat

Rakennuksen energiatodistuksesta annetun lain (50/2013) mukaan ympäristöministeriö nimeää pätevyuden toteajaksi yhteisön tai säätiön. Pätevyuden toteajan tulee täyttää lain vaatimat edellytykset. Ympäristöministeriö voi myöntää luvan määräajaksi tai toistaiseksi voimassa olevaksi.

Pätevyyden toteaja myöntää hakemuksesta yksityiselle energiatodistuksen laatijalle luvan energiatodistusten laatimiseen, kun laatijan pätevyys on kunnossa. Laatijan pätevyyden edellytyksistä säädetään laissa. Laatijan pätevyys on voimassa enintään seitsemän vuotta. Pätevyyden toteaja ilmoittaa energiatodistuksen laatijaa koskevat, laissa määritellyt tiedot rakennusten energiatodistusten laatijarekisteriin tallennettaviksi, jos rekisteröimiseen on energiatodistuksen laatijan suostumus rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain (147/2015) mukaisesti. Rekisteriä ylläpitää ARA. Rakennuksen energiatodistuksesta annetun lain mukaan ympäristöministeriöllä on tämän lain noudattamisen valvonnan ylin johto, ja ympäristöministeriö valvoo pätevyyden toteajan toimintaa. ARA valvoo muilta osin lain säännöksiä ja määräyksiä.

5.1.1.3 Haitallisten kaasujen käsittelijät

Ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään otsoniasetuksen ja F-kaasuasetuksen liitteen I mukaisten aineita sisältävien laitteiden ja järjestelmien kanssa toimivan henkilön asetuksen mukaisesta pätevyydestä. Muun muassa sammutuslaitteisto- ja ajoneuvojen ilmastointialalla toimivan henkilön on osoitettava pätevyytensä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymän riittävän asiantuntevan tahon järjestämässä kokeessa. Riittävän asiantuntevana tahona pidetään näiden alojen oppilaitosta tai henkilöiden sertifiointia hoitavaa yritystä taikka laitteen tai laitteiston maahantuojaa. Riittävän asiantuntevan tahon tulee täyttää kokeiden pito-oikeutta varten hyväksynnän edellytykset. Pätevyysvaatimukset täyttävälle henkilölle Turvallisuus- ja kemikaalivirasto antaa pätevyystodistuksen. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ylläpitää rekisteriä pätevyytensä osoittaneista toiminnanharjoittajista ja henkilöistä. Rekisteriin kirjataan laissa määritellyt tiedot. Toimintaa valvoo ympäristönsuojelulain mukainen valvontaviranomainen.

5.1.1.4 Tulityökortti

Tulityön vaatimasta tulityökortista ei säädetä laissa. Pelastuslain (379/2011) mukaan ryhdyttäessä tulityöhön tai sellaiseen korjaustyöhön tai muuhun työhön, jonka johdosta tulipalon tai muun onnettomuuden vaara tuntuvasti lisääntyy, on huolehdittava riittävästä varoitoimista. Työturvallisuuslain (738/2002) mukaan työ on järjestettävä siten, että muun muassa tulipalon tai muun onnettomuuden vaara on mahdollisimman vähäinen, ja työntekijöille on annettava tarpeelliset ohjeet muun muassa tulipalon varalta. Työpaikkojen turvallisuus- ja terveystodistuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (577/2003) mukaan työntekijöille on annettava tarpeelliset suojeluohjeet tulenkäsittelystä, tulenvaaraa aiheuttavasta työskentelystä, tulenvaarallisten tai räjähtävien aineiden käsittelemisestä ja säilyttämisestä. Tulitöitä varten on itsesääntelyn muodossa kehittynyt tulityökoulutus, jonka suorittamalla saa tulityökortin ja luvan tehdä tulitöitä tilapäisellä tulityöpaikalla. Tulitöitä varten on Metalliteollisuuden Standardisointiyhdistys laatinut Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) tulityötoimikunnan aloitteesta standardin SFS 5900 Tulitöiden paloturvallisuus. Tulityökoulutuksella ja -luvalla pyritään varmistamaan, että tulityötä tekevällä on riittävä osaaminen tulityön tekemiseen. Tulityökoulutuksen tarkoituksena on vähentää tulitöistä aiheutuneita suurpaloja, tapaturmia ja vahingonkorvausten määrää. Vakuutusyhtiöt vaativat tulityökorttia määrittelemällä suojelu- ja turvallisuusohjeissaan omat vaatimuksensa tulitöiden tekemiselle. Suojeluohjeen vastainen toiminta voi olla peruste vakuutuskorvausten alentamiselle tai hylkäämiselle vahinkotapauksessa. Tulityökoulutusta ohjaa ja kehittää tulityötoimikunta, ja koulutusta järjestävät SPEK:in rekisteröimät kurssijohtajat, jotka ovat Suomen Palopäällystiön kouluttamia.

5.1.2 Todistuksen myöntämisen ja rekisterinpidon eriyttäminen

Esityksessä ympäristöministeriön valtuuttama toimielin tarkastaisi suunnittelijan ja työnjohtajan pätevyyden sekä pitäisi rekisteriä myöntämistään pätevyystodistuksista. Rakennusten ener-

giatodistuksesta annetun lain mukaan pätevyuden toteaja ilmoittaa hyväksytyt energiatodistuksen laatijan tiedot ARA:n ylläpitämään rekisteriin. Esityksen mukaisessa pätevyysmenettelyssä sama toimitus hoitaisi sekä pätevyuden tarkastuksen, että ylläpitäisi rekisteriä myönnettyistä pätevyystodistuksista. Suunnittelijoiden ja työjohtajien pätevyysaloja on ympäristöministeriön päätöksen mukaisesti noin 30 erilaista. Pätevyystasoa on neljä. Energiatodistusten laatijoilla pätevyystasoa on kaksi. Rekisterin pito on yksinkertaista eikä aiheuta suurta hallinnollista taakkaa toisin kuin esityksen mukaisen rekisterin ylläpito. Tilanne muuttuu, kun valmisteilla oleva RYTTJ valmistuu. Sen alustalle voidaan rakentaa valtakunnallinen rekisteri rakentamislain mukaisista toimielinten myöntämistä pätevyyksistä. RYTTJ:än tulee myös linkit kuntien rakennusvalvontoihin, jolloin tiedonvälitys myös tehostuu. Tässä alkuvaiheessa ei ole vielä tarkoituksenmukaista luoda erillistä väliaikaista rekisteriä julkiseen hallintoon.

5.1.3 Alan itsesääntely

Nykyisin rakennusvalvonta tarkastaa tapauskohtaisesti henkilön pätevyuden rakennushankkeen tehtävää varten. Esimerkiksi FISE Oy on myöntänyt vapaaehtoisia pätevyystodistuksia nopeuttaakseen ja helpottaakseen pätevyuden tarkastusta rakennushanketta varten. Pätevyuden tarkastamisen ja pätevyystodistuksen antamisen voisi siirtää itsesääntelyyn piiriin FISE Oy:n ja vastaavan kaltaisten yhteisöjen hoidettavaksi. Esityksessä itsesääntelyä ei kuitenkaan nähdä tarkoituksenmukaisena. Rakennushankkeiden suunnittelijoiden ja työjohtajien pätevyyksillä on tarkoitus varmistaa, että suunnittelija ja työjohtaja ovat ammattitaitoisia hoitamaan työnsä ja ettei rakennushanke epäonnistu epäpätevyuden takia. Rakennushankkeiden suunnittelijoiden ja työjohtajien merkitys hankkeiden turvallisuuden ja terveellisyyden varmentamisessa on sekä kotimaisten että ulkomaisten kokemusten perusteella keskeistä. Rakentamisen historia on täynnä tapauksia, joissa asuinrakennukset, julkiset rakennukset ja ostoskeskukset ovat suunnittelussa tai toteutuksessa tapahtuneiden karkeiden virheiden johdosta homehtuneet, sortuneet tai palaneet. Usein syynä on ollut käytettyjen asiantuntijoiden osaamisen puutteet. Seuraukset kohdistuvat pääosin yhteiskunnan vastuulle. Ammattitaitoisilla henkilöillä minimoidaan epäonnistuneiden rakennushankkeiden määrä. Itsesääntelyyn olisi myös vaikea siirtyä lain tasoisesta sääntelystä.

5.1.4 Pysytään nykyisessä menettelyssä tai järjestetään toiminta valtiohallinnon osaksi

Yhtenä vaihtoehtona on, että ei tehdä mitään. Rakennusvalvonnat tarkastaisivat jatkossakin tapauskohtaisesti suunnittelijan ja työjohtajan pätevyuden selvitysten perusteella. Rakentamislainsäädännössä on ratkaistu todistusmenettelyyn siirtyminen ja pätevyuden tarkastaminen valtuutetun toimijan toimesta.

Esityksen mukaisen tehtävän voisi keskittää jonkun valtion viranomaisen hoidettavaksi. Pätevyuden tarkastaminen on volyymiltaan niin pieni ja hallinnollisesti vähän harkintavaltaa sisältävä toiminto, ettei ole perusteltua luoda valtiohallinnon sisälle uutta toimintoa. Myös rekisterin pitäminen on tarkoituksenmukaisinta järjestää valtuutetun toimielimen toimesta, kunnes RYTTJ:än on luotu alusta ja muut valmiudet pätevyysrekisterin pitämiseen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Suomessa omaksuttu järjestelmä, jossa rakennusvalvontaviranomainen jokaisen luvanvaraisen hankkeen yhteydessä ottaa kantaa suunnittelijoiden kelpoisuuteen, poikkeaa valtavirrasta. Niissä Euroopan maissa, joissa ylipäättävä laissa asetetaan suunnittelijoille pätevyysvaatimuksia, osoittaa suunnittelija kelpoisuutensa hankkimallaan sertifikaatilla tai vastaavalla. Yleisesti voi todeta, että kaikissa rakennusvalvontajärjestelmässään 2010-luvulla uudistaneissa maissa ko-

rostetaan sertifioitujen toimijoiden roolia. Näin on tapahtunut muun muassa Irlannissa, Islannissa, Sloveniassa, Tanskassa ja Virossa. Sertifikaatit hankitaan rakennusalan toimijoilta, kuten arkkitehtien tai insinöörien kamareilta, tai yksityisiltä sertifiointiorganisaatioilta. Menetelmän etuna on, ettei lupaviranomaisen tarvitse erikseen tutkia hankkeen eri suunnittelijoiden kelpoisuuden edellytyksiä. Riittää, kun suunnittelija pystyy esittämään tarvittavan sertifikaatin, jotka ovat tavallisesti kenen tahansa saatavilla julkisina luetteloina.

Monissa Euroopan maissa on viime vuosina kipuilltu poliittisissa paineissa supistaa julkista sektoria. Niin myös Suomessa. Rakennusvalvontaa hoidetaan eri maiden kulttuurisistakin lähtökohdista johtuen monin eri tavoin. Rakentamisen teknisessä tarkastustoiminnassa on vallalla trendi voimistua yksityistä tarkastustoimintaa. Tavoitteena ei ole varsinaisesti vähentää valvontaa, vaan pikemminkin korostaa tarvetta rakentamisen laadun parantamiseen ja luoda vastuullisille toimijoille paineita virheettömämpään rakentamiseen ja korjaamisen lopputulokseen. Julkisen vallan tehtävänä nähdään keskittyminen riskillisiin kohteisiin ja siihen, että hankkeissa käytetään vain osaavia suunnittelijoita ja muita asiantuntijoita.

Jäljempänä kuvataan eri Euroopan maissa omaksuttuja käytäntöjä rakentamisen pätevyyskien toteamisessa. Niissä kuvattuja tapoja ei kuitenkaan voi omaksua sellaisenaan Suomen tilanteeseen. Sinänsä hankkeista erillinen pätevyyden toteaminen on pääsääntö. Pätevyyden toteamisen tapaan vaikuttaa merkittävästi myös suunnittelijoiden ja työnjohdon toisistaan poikkeavat vastuut eri maissa. Tässä laissa omaksuttu tapa vastaa vastuiden osalta Suomen nykykäytäntöä eikä laajempaa muutosta ole katsottu tarkoituksenmukaista tehdä. Muiden maiden esimerkit on esitetty vain kuvauksina ja tässä laissa omaksuttu tapa pohjautuu mahdollisimman paljon Suomen nykykäytäntöön.

5.2.1 Ruotsi

Ruotsin maankäyttö- ja rakennuslaki, Plan- och bygglag (PBL) on vuodelta 2010. Lakia täydentää asetus, Plan- och byggförordning, PBF. Rakentamismääräykset sisältyvät keskusvirastona toimivan asuntoviraston, Boverketin, ylläpitämään kokoelmaan, Boverkets byggregler BBR. Sääntelyä on siis kolmella tasolla; laki, sitä täydentävä asetus sekä rakennusmääräykset. Lain, asetuksen ja määräysten soveltamisen tueksi Boverket julkaisee paljon ohjetyyppistä aineistoa ja erilaisia selvityksiä.

Rakennuttajalle (byggherre) kuuluu Suomen tavoin laaja vastuu, myös lupaa edellyttämättömistä rakentamistoimenpiteistä. Vastuu kattaa kaiken rakentamista koskevan lainsäädännön. Eroavuutta Suomeen tulee kuitenkin siinä, ettei viranomaisen osalta ole säädetty samankaltaista suhteutetun valvonnan periaatetta. Ruotsissa ei suunnittelijoille ole asetettu mitään erityisempiä kelpoisuusvaatimuksia. Aiheesta on käyty keskustelua. Asiaa on tarkasteltu paitsi elinkeinon harjoittamisen vapauden näkökulmasta myös siitä, että rakennuttajan uskotaan muutoinkin ymmärtävän turvautua osaaviin suunnittelijoihin. Kuitenkin samaan aikaan vaaditaan (Suomen vastaavaa työnjohtajaa vastaavilta) vastuullisilta valvojilta (kontrollansvariga) ja ulkopuolisilta asiantuntijoilta (sakkunniga) sertifiointia. Valvontavastaavat ja ulkopuoliset asiantuntijat sertifioidaan keskitetysti akkreditoidun sertifiointiorganisaation puolesta.

Ruotsissa vastuu eri rakennusvaiheiden katselmuksista on riippumattomilla vastuullisilla valvojilla, jotka vakuuttavat todistuksillaan toimivansa säädösten ja määräysten mukaisesti ja hyväksyy rakennustapaa noudattaen. Tarkastettavat rakennusvaiheet sovitaan aloituskokouksessa. Rakennustyöaikaista valvontaa varten rakennushankkeeseen ryhtyvän tulee nimetä yksityinen laillistettu ja sertifikaatin omaava valvontavastaava (kontrollansvarig). Valvontavastaavalla henkilöllä tulee olla pätevydestään akkreditoidun sertifiointiorganisaation myöntämä henkilökohtainen sertifikaatti. Valvontavastaavan tehtävänä on jo rakentamisen alussa laatia hankkeen

valvontasuunnitelma yhdessä rakennuttajan kanssa ja huolehtia sen noudattamisesta rakentamisen aikana. Valvontasuunnitelmaan on sisällyttävä muun muassa, mitkä tarkastukset olisi tehtävä ja kenen tulisi suorittaa tarkastukset. Valvontavastaava huolehtii yhteyksistä eri alojen sertifiointeihin ammattilaisiin, jotka suorittavat kyseisen alueen rakennussuorituksen tarkastukset, esimerkiksi LVI-tarkastukset. Valvontavastaavan vastuulla on myös rakennustöiden valmistuttua valmiustodistuksen laatiminen. Todistuksessa hän vahvistaa, että rakentamisessa on toimittu sovituksi ja tarvittavat tarkastukset on tehty asianmukaisesti. Mikäli pieniä muutoksia rakennusluvasta poiketen on tehty, hän ilmoittaa niistä todistuksessa. Suurempiin muutoksiin täytyy olla aina lupa rakennusvalvonnalta ennen niiden tekemistä. Valvontavastaava huolehtii luvan hakemisesta.

5.2.2 Norja

Norjan kaavoitus- ja rakentamislaki (*Lov om planlegging og byggesaksbehandling, plan- og bygningsloven PBL*) on vuodelta 2008. Luvanvaraisiin rakennushankkeisiin vaaditaan hakemisesta vastaava taho (*ansvarlig søker*), vastuulliset suunnittelijat (*ansvarlig prosjekterende*), toteutuksesta vastaava taho (*ansvarlig utførende*) ja valvonnasta vastaavat (*ansvarlig kontrollerende*). Rakentamisen laadun parantamiseksi kehitettiin 1990-luvulla järjestelmä, jossa rakentamisen sektorilla toimivia yrityksiä lähdettiin keskitetysti luokittelemaan ja hyväksymään eri tasoihin hankkeisiin. Luokittelusysteemiä on sittemmin modifioitu, mutta edelleen rakennusalan yritykset voivat hakea kolmeksi vuodeksi kerrallaan luokitteluun perustuvaa hyväksyntää valtiolliselta toimijalta (*Direktoratet for byggkvalitet*). Kun luokittelua hakee, otetaan siinä huomioon muun muassa yrityksen kyky ja siinä toimivien koulutus ja luotettavuus sekä hankittu kokemus (PBL § 23–8).

Ruotsista ja Suomesta poiketen luvanhakijana toimii, omaan käyttöön tulevia omakotitaloja ja vapaa-ajan rakennuksia lukuun ottamatta, rakennusalan yritys tai vastuullinen suunnittelija. Kunnilla on mahdollisuus vapauttaa hankkeeseen ryhtyvä vastuullisen hakijayrityksen käyttämisestä lain asettamissa rajoissa. Keskitetyn hyväksynnän ohella tunnetaan paikallinen kunnallinen hyväksyntä. Paikallinen hyväksyntä korvaa vapaaehtoisen keskitetyn hyväksynnän.

Suunnittelutehtävät on jaettu kolmeen vaativuusluokkaan. Suunnittelijoilta ja valvojlta vaadittavaa osaamista arvioidaan tehtävien vaikeusasteen ja virheriskien vakavuuden kautta (*Forskrift om byggesak, § 9–3*). Osaaminen osoitetaan haettaessa joko keskitettyä tai paikallista luokitteluhu hyväksyntää. Keskitetty hyväksyntä tunnistaa 14 erilaista suunnittelun osa-alueita kaikilla kolmella eri vaativuusluokalla. Järjestelmä ei sertifioi yksittäisiä suunnittelijoita, vaan kysymys on organisaatioiden joko keskitetystä tai paikallisesta hyväksynnästä. Dokumenteilla osoitetaan, että organisaation johtamisjärjestelmä, toimintakulttuuri, hankitut kokemukset sekä organisaation palveluksessa oleva henkilöstö täyttää vaadittavat ominaisuudet. Paikallisessa hyväksynnässä pitää osoittaa, että kulloinkin kysymyksessä olevat suunnittelu- ja muut tehtävät suorittavalla on tarvittava koulutus, kokemus ja tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa organisaation sisällä tehtävän asianmukaiseen hoitamiseen (toimivalta).³

---

³ Minna Mättö: Muistio eduskunnan tarkastusvaliokunnalle 16.4.2013; Lauri Jääskeläinen: Kansainvälinen kehitys 5.1.2018 (ympäristöministeriö); Lauri Jääskeläinen: Onko eurooppalaista rakennusvalvonnan mallia? RY Rakennettu Ympäristö 4/2015 s. 25-29.

5.2.3 Tanska

Tanskassa on erilliset lait kaavoitusta ja rakentamista varten. Rakentamista koskeva laki (*Byg-geloven*) on vuodelta 2010. *Bygningsreglementet BR* täsmentää ja konkretisoi rakentamisen tekniset vaatimukset. Tekniset määräykset kattavat 21 erilaista kokonaisuutta. Nykyinen BR on tullut voimaan 1.1.2018.

BR18 siirsi kuntien viranomaisille kuuluneen teknisen tarkastuksen sertifioiduille toimijoille. Rakennukset on luokiteltu neljään eri vaativuustasoon (*konstruktionsklasse KK*). Luokitus perustuu pitkälti niihin haitallisiin seuraamuksiin, joita rakennuksen vaurioitumisesta voisi ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle aiheutua. Kun rakennuksen luokitusta arvioidaan, otetaan huomioon myös kohteen monimutkaisuus, tavanomaisuus ja käytetäänkö perinteisiä vai vähemmän koettuja suunnitteluratkaisuja.⁴ Eri luokkia koskee erilaiset vaatimukset siltä osin, minkä tason sertifioiduja erityissuunnittelijoita tulee hankkeessa käyttää. Sertifioidujen tarkastajien tulee varmistaa, että palo- ja konstruktiomääräykset täyttyvät.

Sertifiointiprosessista säädetään tarkemmin Liikenne-, rakennus- ja asuntohallituksen säädöksessä BEK nr. 1616 (*Bekendtgørelse om bygningsreglement 2018*) sekä sitä koskevassa ohjeistuksessa (Bolig- og Planstyrelsen). Sertifiointi koskee henkilöitä, joilta vaaditaan dokumentoitua koulutusta ja kokemusta. Sertifiointia hoitavat tehtävään DANAKin (Danish Accreditation) toimesta akkreditoidut organisaatiot. Sertifiointiorganisaatiot valvovat sertifioidujen asiantuntijoiden toimintaa sertifiointiorganisaatioille toimitettavien tietojen pohjalta.

Muiden teknisten määräysten kuin palo- ja konstruktiomääräysten osalta kuuluu rakennushankkeeseen ryhtyvän osoittaa, että määräyksiä on noudatettu. Kunnat tarkastavat pistokokein, että dokumentointi on hoidettu asianmukaisesti.

5.2.4 Saksa

Saksan 16 osavalttiolla on suhteellisen laajaa lainsäädäntövaltaa omine parlamentteineen. Toisin kuin maankäytön suunnittelusta, jota koskee liittotasavaltakohtainen laki (*Baugesetzbuch*), säädellään rakentamista osavalttiokohtaisesti. Osavaltioiden rakentamisen säädösten yhtenäistämiseksi on olemassa niin sanottu mallirakennusjärjestys (*Musterbauordnung für die Länder der Bundesrepublik Deutschland*). Osavaltioiden ”rakennusjärjestykset” ovat nimeltään joko *Bauordnung* tai *Landesbauordnung*.

Vaativampia rakennusteknisiä konstruktioita varten 1920-luvulla kehittyneen, riippumattoman ulkopuolisen tarkastusinsinöörijärjestelmän (*Prüfingenieur*) rooli on 2000-luvulla voimakkaasti vähentynyt. Kattavampaa riippumattoman tarkastusinsinöörin käyttöä edellyttää ainoana osavaltiona enää Brandenburg. *Prüfingenieur* -järjestelmä syntyi alun perin varmistamaan rakenteellista turvallisuutta (statiikkaa). Tarkastusinsinöörien toimintakenttää ulotettiin 1990-luvun lopulla rakennustekniikkaan yleisemmin sekä paloturvallisuuteen. *Prüfingenieur* on itsenäinen ammatinharjoittaja, joka on tähän tehtävään erityisesti hyväksytty viranomaisen toimesta. Vaatimuksena on muun muassa vähintään 10 vuoden kokemus vaatvimman tason rakennuskoh-teista sekä taloudellinen ja muu riippumattomuus.

---

⁴ Sven Thelandersson & Jan Wikström: Offentliga kontrollsystem i den svenska byggprocessen i jämförelse med några andra länder. Tekniska Högskolan i Lund, 2020.

Mallirakennusjärjestyksen mukaan vain arkkitehti tai insinööri voi toimia lupahakemuksen al-lekirjoittajana. Arkkitehdin ammatti on tarkkaan säännelty ja perustuu arkkitehtikamarihyväk-syntään. Sama koskee insinöörejä, joilla on omat insinöörkamarit. Molempia ammatteja sään-nellään erillisellä lainsäädännöllä (*Architekten- und Ingenieursrecht*). Pääsuunnittelijalla (*Ob-jektplaner*) on ankaraa sekä siviilioikeudellista että julkisoikeudellista vastuuta.

5.2.5 Englanti ja Wales

Englannissa ja Walesissa on ollut vuodesta 1984 lähtien julkisen, kunnallisen rakennusvalvon-nan vaihtoehtona yksityinen tarkastustoiminta (*Approved Inspector*). Approved Inspector voi olla joko luonnollinen henkilö tai yritys. Approved Inspector -rekisteröintiä haetaan *Construc-tion Industry Councilin* alaorganisaatiolta *CICAIR Limited*. Hyväksyntä on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Hyväksynnän ehtona on pakollinen vastuuvakuutus.

Yksityisen tarkastajan valtuudet ovat rajoitetummat kuin julkisen puolen tarkastajan. Tilan-teessa, jossa Approved Inspector arvioi, ettei rakennustyön toteutus vastaa rakentamismääräyk-siä, tulee hänen informoida puutteista kuntaa. *Competent Person Scheme* -järjestelmä mahdol-listaa, että CPS:n piiriin hakeutunut asiantuntija tai organisaatio voi itse hyväksyä tekemänsä työn (*self-certify*). Järjestelmä on tarkoitettu vähäisempiin toimenpiteisiin, kuten lämmöneris-tyksen parantamiseen, ikkunaremontteihin ja eräisiin lvi-töihin.

Building Regulations eivät toistaiseksi aseta rakennusten suunnittelijoille mitään täsmällisiä pä-tevyysvaatimuksia. *The Construction Regulations 2015* sisältää vain yleisluonteisia säännöksiä liittyen suunnittelijoiden, urakoitsijoiden ja rakennustyöntekijöiden kompetenssiin, ja säännök-set keskittyvät lähinnä työsuojeluun eivätkä työn lopputulokseen. Grenfell-tulipalo (14.6.2017) on johtanut Englannissa laajoihin selvityksiin. Keväällä 2022 on julkistettu luonnos, joka sää-ttäisi yksityiskohtaisia pätevyysvaatimuksia suunnittelijoille ja urakoitsijoille. Määräykset ulo-tettaisiin myös organisaatioihin, joilta edellytettäisiin kykyä suoriutua tehtävistään asianmu-kaisesti. Määräyksiä täydennettäisiin hallituksen antamalla ohjeistuksella. Ehdotus nojautuu Grenfell-tulipalosta laadittuun perusteelliseen raporttiin.⁵

5.2.6 Irlanti

Irlannin tasavallan julkinen rakennusvalvonta käynnistyi vasta vuonna 1992. Vuonna 2014 to-teutui rakennusvalvontauudistus. Uudistuksen kantavana ideana on pakottaa kytkemään hank-keeseen alusta saakka pätevät ja kelpoiset toimijat. Suunnittelijoiden ja työn toteutuksesta vas-taavien tulee olla järjestäytyneitä ja sertifioituja. Sertifiointiorganisaatioina toimivat siihen val-tuutuksen saaneet insinöörien ja arkkitehtien järjestöt.

Kaikki viranomaiselle toimitettava aineisto pitää olla käyty läpi sertifioidun asiantuntijan toi-mesta. Myös rakennustyöstä vastaavan tulee täyttää pätevyysvaatimukset. Viranomaisen hoi-tama työnaikainen tarkastus on pistokoeluontoista ja painottuu etukäteen arvioituna riskillisiin kohteisiin. Muutoin valvontaa hoitavat yksityiset sertifioidut tarkastajat. Valvontaprosessi ta-pahtuu valtakunnallisen sähköisen alustan *Building Control Management System*, BCMS, kautta.

Arkkitehdin ammatti on suojattu ja arkkitehdin ammattia harjoittavan on oltava rekisteröity alan järjestön toimesta. Myös rakentajia koskee pakollinen rekisteröityminen, mistä säädetään laissa

---

⁵ Dame Judith Hackitt: Building a Safer Future. Independent Review of Building Regulations and Fire Safety. Final Report, May 2018.

(*The Construction Register Ireland Bill 2017*). Rekisteriä hoitaa Construction Industry Federation, jonka piirissä toimii puheenjohtajan johdolla kymmenen jäsenen muodostama johtokunta. Johtokunnan jäsenistä viisi nimittää teollisuus ja viisi ministeriö. Myös puheenjohtajan nimittää ministeriö.

5.2.7 Alankomaat

Myös Alankomaissa rakennusvalvontaa on uudistettu. Uudistusten tausta on aika lailla sama kuin Irlannin tasavallassa, eli tavoite nostaa rakentamisen laatutasoa. Keinoissa on myös yhtäläisyyttä, kun tehtäviä siirtyy auktorisoiduille yksityisille toimijoille. Hollannin uudistus kytkeytyy voimakkaasti koko ympäristölainsäädännön reformiin, jota leimaa yhden luokun periaate. Rakennusvalvontauudistuksen on määrä tulla voimaan yhtä aikaa ympäristö- ja kaavoitusreformin kanssa vuoden 2023 alusta.⁶

Rakentajille tulee velvoite kiinnittää hankkeeseen riippumaton ja sertifioitu valvoja. Tehtävänä on arvioida rakennussuunnitelmaan sisältyvät riskit ja huolehtia rakennustyön aikana siitä, että määräyksiä noudatetaan. Tilaajan ja asiakkaan asemaa vahvistetaan piilevien rakennusvirheiden varalta.

Hollannin uudistusta on valmisteltu yli 10 vuotta ja uudistuksen taustaksi on laadittu laajoja selvityksiä.⁷ Jatkossa paikallishallinnon tehtävänä on valvoa sertifioitujen yksityisten tarkastajien pätevyyttä. Jos toteutus ei vastaa määräyksiä, on julkisen vallan tehtävänä reagoida puutteisiin.

5.2.8 Ranska ja Belgia

Ranskassa ja Belgiassa tekninen tarkastus perustuu vakuutuksiin ja yksityisiin tarkastusyhteisöihin. Ranskassa virhe- ja vastuuvakuutukset ovat olleet pitkään pakollisia. Belgiassa pakollinen vakuuttaminen säädettiin vuonna 2017 koskemaan asuntokohteita, joissa 10 vuoden vakuutuksella katetaan olennaiset rakennuksen runkoon ja staattiseen kestävyyyteen liittyvät virheet. Välttyäkseen vakuutuskorvausten maksamisesta turvautuvat vakuutusyhtiöt yksityisiin tarkastusyhteisöihin. Teknisen tarkastuksen päätavoitteena on tällöin riskien hallinta.⁸ Tämä johtaa usein standardisoiuihin ja aiemmin koettuihin ratkaisuihin. Ranskassa uudet tekniset ratkaisut hyväksytetään toisen maailmansodan jälkeen perustetun *Contrôle Technique* -järjestelmän toimesta. Yksityisiä akkreditoituja tarkastusorganisaatioita, jotka hoitavat *contrôle technique* -tehtävää, on nelisenkymmentä.

Sekä Ranskassa että Belgiassa arkkitehdilla on tärkeä rooli. Vaikka lainsäädäntö ei edellytä arkkitehdin käyttöä, muodostuu se käytännössä normiksi tarvittavien vakuutusten takia. Rakennushankkeen edellyttämää rahoitusta ei saa ilman vakuutuksia, ja vakuutusyhtiöt edellyttävät am-

---

⁶ Lauri Jääskeläinen: Alankomaiden miljoonaohjelma. RY Rakennettu Ympäristö 2/2019 s. 62-65.

⁷ Muun muassa Frits Meijer – Henk Visscher: Deregulation and Privatization of European building-control systems. 2006. Jeroen van der Heijden – Henk Visscher – Frits Meijer: Shifting Responsibilities in Building Control in the Netherlands: a Historical Perspective. TU Delft 2006. Visscher – Meijer: Certification of Building Control in the Netherlands. Building Research Journal 2007. Ministerie van Infrastructuur en Milieu: Explanatory Memorandum. Environment and Planning Act 23.3.2016.

⁸ Lauri Jääskeläinen: Rakennusvalvonta Euroopassa hakee rooliinsa. RY Rakennettu Ympäristö 4/2018 s. 52-56. Jonas Deman: Building Control Systems and Technical Control Activities in Belgium, The Netherlands, Sweden and France. Técnico Lisboa. 2013, s. 57-58.

mattitaitoisia suunnittelijoita. Ilman yksityisiä tarkastajia ja tarkastusyhteisöjä ei rakennushankkeita pysty Ranskassa toteuttamaan. Belgiassa tekninen tarkastus ei ole pakollista, mutta rahoituksesta ja vakuutuksista johtuvien vaatimusten täyttäminen yleensä edellyttää eriasteista ja pätevyysvaatimukset täyttävien tarkastajien käyttöä.

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausunnoista saatu palaute

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta oli lausunnona 1.7.2022–31.8.2022. Lausuntoja pyydettiin 56 yhteisöltä, joista 24 antoi lausunnon. Seitsemän yhteisöä ilmoitti, että ei anna lausuntoa. Lisäksi saatiin lausunto yhdeksältä muulta taholta. Lausuntoja saatiin siten yhteensä 33.

Lausunnonantajat suhtautuivat lähtökohtaisesti myönteisesti pätevyyksien toteamisessa tehtävään muutokseen. Positiivisena nähtiin muun muassa henkilöiden ja yritysten osaamisen kehittämistä ja tilaajan mahdollisuuksia hankkia hankkeen vaatimusten mukaista asiantuntemusta hankkeelle. Lausunnonantajat pitivät lähtökohtaisesti kannatettavana lakiluonnoksen tavoitetta eli erillistä pätevydentoteamista, jolla pyritään keventämään kuntien rakennusvalvontojen työtaakkaa ja yhtenäistämään rakennusluvan yhteydessä tehtävää pätevyyden arviointia. Myös vaikutukset suunnittelijoiden ja työnjohdon oikeusturvan kannalta olisivat lausunnonantajien mukaan selkeyttäviä, kun toimielimen päätöksestä olisi mahdollista tehdä oikaisuvaatimus ja myös valittaa edelleen hallintotuomioistuimeen. Osa lausunnonantajista oli sitä mieltä, että vaikka uudistus itsessään oli kannatettava, täytyisi muutokselle varata riittävästi siirtymäaikaa muutoksen onnistuneeksi toteuttamiseksi. Osa lausunnonantajista piti muutosta turhana verrattuna nykytilaan.

Monet lausunnonantajat pitivät erityisen ongelmallisena sitä, ettei lakiin ollut varattu riittävän pitkää siirtymäaikaa muutoksen toteuttamiseksi. Ilman siirtymäaikaa pätevyyden toteamisjärjestelmä voisi ruuhkautua ja ongelmaksi voisi muodostua se, että ennen lain voimaan tuloa todetut vapaaehtoiset pätevyudet lakkaisivat uuden lain voimaantultua ja pätevyyksien käsittely toimielimissä voisi ruuhkautua. Siirtymäajan olisi oltava riittävän pitkä muutoksen onnistuneeksi toteuttamiseksi. Siirtymäsäännöstä tarkistettiin lausunnoissa esiin tuotujen ongelmien vähentämiseksi.

Ristiriitaista palautetta saatiin ulkomaisten tutkintojen vastaavuuksien rinnastamisesta ympäristöministeriössä. Osa lausunnonantajista, Opetushallitus mukaan lukien, piti hyvänä, että vastaavuuksien rinnastaminen tehtäisiin jatkossa ympäristöministeriössä. Osa lausunnonantajista taas katsoi, että toimivalta olisi pitänyt pitää Opetushallituksella. Rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteaminen siirtyisi rakentamisen osalta ympäristöministeriölle, kun rakentamisen suunnittelu- ja työnjohtotehtävistä tulisi rakentamislakiehdotuksen todistusvaatimuksen myötä ammattipätevyyslain tarkoittama säännelty ammatti.

Rakentamislakia koskevaa palautetta ei voitu ottaa tässä esityksessä huomioon. Myöskään Opetushallitusta koskevat lausunnot eivät vaikuttaneet esityksen sisältöön, sillä ammattipätevyyslain perusteella Opetushallituksen toimivalta on tässä tapauksessa toissijaista. Rakentamislaisissa suunnittelu- ja työnjohtotehtävien pätevyudet tulisivat ammattipätevyyslain mukaan säänneltyiksi ammateiksi ja tämän perusteella vastuuministerinä toimii ympäristöministeriö.

Henkilötietojen suoja

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että myös ympäristöministeriö käsittelee henkilötietoja valtuuttaessaan toimielimiä ja myöntäessään todistuksia. Oikeusministeriön lausunnossa todettiin, että kansallisen liikkumavaran käyttöä tulisi selostaa täsmällisemmin ja kiinnittää huomiota säännöselädotuksen selkeyteen ja niitä koskevien perusteluiden kattavuuteen. Esitysluonnosta tulisi täydentää jatkovalmistelussa siten, että myös lakiehdotuksen pykälässä hakemuksesta toimielimeksi todettaisiin pykälään sisältyvän tietosuoja-asetusta täsmentävää säätelyä ja siitä tulisi käydä selkeästi ilmi kansallisen liikkumavaran käyttö. Kansallisen liikkumavaran käyttöä tulisi kuvata säännöskohtaisesti sekä säännöskohtaisissa että säätämisperusteluissa. Jatkovalmistelussa esitysluonnokseen tulisi oikeusministeriön mukaan sisällyttää myös arviointi siitä, että ehdotettava säätely on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämällä tavalla yleisen edun mukaista ja oikeasuhteista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Vastaavasti esitysluonnoksesta tulisi käydä ilmi, miksi ehdotettava säätely katsotaan edellä mainittu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomiodien välttämättömäksi. Useat lausunnonantajat, oikeusministeriö mukaan lukien, katsoivat, että ehdotettu lain todistusta koskevan pykälässä mainittu ympäristöministeriön mahdollisuus antaa tarkempia ohjeita todistuksen muodosta ja sisällöstä on turha, sillä viranomaisen voi laissa säädetyn tehtävänsä alalla antaa ohjeita ilman erityistä valtuutusta ja ettei valtuudesta antaa ohjeita tule säätää. Oikeusministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että esitysluonnokseen ei sisällytetty tarkempaa arviointia vaikutuksista henkilötietojen suojaan. Jatkovalmistelussa esitysluonnoksen vaikutusten arviointia olisi syytä täydentää ennen muuta rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien kannalta ja tehdä selkoa käsittelystä aiheutuvista hyödyistä ja riskeistä. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että henkilötietoja käsiteltäisiin jatkossa muun kuin viranomaisen toimesta ja että henkilötietoja käsiteltäisiin jatkossa useassa yksityisen toimielimen pitämässä rekisterissä. Huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, että rekistereiden tiedot saatettaisiin yleisesti saataville ilmeisesti tietoverkkoon. Henkilötietojen käsittely useassa tietojärjestelmässä ja tietojen julkaiseminen internetissä voi aiheuttaa rekisteröidylle suuremmat riskit ja uhat.

Jatkovalmistelussa lakiehdotuksen pykälään hakemuksesta toimielimeksi ja sekä säännöskohtaisiin että säätämisperusteluiksi on lisätty toteamus pykälään sisältyvästä tietosuoja-asetusta täsmentävästä säätelystä ja kansallisen liikkumavaran käytöstä sekä viittaus tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohtaan. Lakiehdotuksen todistusta koskevan pykälän kohta, jossa käsiteltiin ympäristöministeriön mahdollisuutta antaa tarkempaa ohjeistusta, on jatkovalmistelussa poistettu turhana. Rekistereiden tietoja ei ole tarkoituksena saattaa yleisesti saataville tietoverkossa ja täten siihen liittyvät riskit eivät tule realisoitumaan. Mahdollinen tietojen laajempi julkaiseminen vaatii henkilön suostumuksen. Ympäristöministeriön valtuuttamispäätöksessä on varmistettava yleislainsäädännön mukaisesti se, että henkilötietojen suoja on säännösten mukaista ja että rekisterinpito täyttää julkiselta rekisteriltä vaadittavat edellytykset.

Valtuutettu toimielin

Moni lausunnonantaja esitti huolensa toimielimen riippumattomuudesta ja Suomen kokoisessa maassa riippumattomien toimielinten määrän riittävydestä. Kouvolan kaupunki piti virkavastuun asettamista hyvänä asiana. Rakli ry katsoi, että esityksestä jäi epäselväksi keihin virkavastuu kohdistuisi. Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota lakiehdotuksen toiminnan keskeyttämisestä koskevan pykälän perusteluissa olleelle viittaukselle hyvään rakentamistapaan yhtenä perusteena pätevyysien toteamisessa. Jatkovalmistelussa hyvä rakennustapa on poistettu perusteluista. Useille lausunnonantajille jäi epäselväksi se, kenen vastuulla annettujen pätevyysien oikeellisuuden varmistaminen olisi, jos toimijan valtuutus peruutetaan väärinkäyttöksiin perustuen. Epäselväksi jäi myös se, kuka toimielinten toimintaa valvoo. Lausunnonantajien keskuudessa pidettiin tärkeänä, että todistuksia myöntäviä toimielimiä olisi useampia. Olisi tärkeää, ettei pätevyystodistusten osalta syntyisi monopoliasemaa, jossa vaarana olisi

myös todistuksista perittävän hinnan kohoaminen. Samalla olisi myös huolehdittava siitä, että pätevyyskysymysten toteaminen tapahtuisi yhteneväisin kriteerein. Lausunnonantajat painottivat myös sitä, että pätevyyskysymysten arvioinnin on oltava yhdenvertaista, jos toimielimiä on useita.

FISE Oy kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että vastuukysymysten osalta on olennaista havaita oikea taho, joka pätevyyshakemuksia käsiteltäessä ja päätöksiä tehtäessä käyttää julkista valtaa. Useat lausunnonantajat katsoivat, että lakiesityksessä tulisi tarkentaa, tarkoitetaanko asiantuntijoilla ainoastaan valtuutetun toimielimen henkilökuntaa vai koskeeko virkavastuu myös rakennusalan asiantuntijoista koostuvia pätevyyslautakuntien jäseniä. Lisäksi lausunnonantaja esitti kysymyksen siitä, miten tarkasti henkilökunnan alakohtaista koulutus- ja kokemusvaatimusta on syytä rajata, koska pätevyyskysymysten myöntämiseen liittyvä asiantuntemus on pätevyyslautakuntien sihteereillä ja pätevyyslautakuntien jäsenillä. Lakiehdotuksesta ei myöskään käy ilmi onko valtuutus toistaiseksi voimassa oleva vai määräaikainen. Useat lausunnonantajat toivoivat lakiesitykseen tarkempia laatuvaatimuksia valtuutetuille toimielimille sekä pätevyyskysymysten toteamisen osallistuvilla henkilöillä. Henkilö- ja yritysarviointi SETI Oy totesi lausunnossaan, että ehdotetun lain valtuutettua toimielintä koskevan pykälänalakohta 3) koskien asiantuntijalautakuntia rajaa päätöksenteon pätevyystodistuksen myöntämisestä yksistään asiantuntijalautakunnan tehtäväksi. Tällaisella ehdotetulla lakitekstillä rajataan pois mahdolliset pätevyysarviointilaitokset, joilla on oma FINAS:in akkreditoima laatujärjestelmä/-ohje pätevyyskysymysten myöntämiseen johtavista menettelyistä ja toimintatavoista omalla henkilöstöllä. Jatkovalmistelussa toivottiin pohdittavan, onko tämä tarkoituksenmukaista. Mikäli alakohta 3) on tarkoitettu toimintaa valvovaa lautakuntaa, olisi lakiehdotuksen teksti muotoiltava paremmin kuvaamaan tällaista tilannetta. Lausunnonantaja katsoi, että lakiehdotuksen hakemusta toimielimeksi koskevassa pykälässä mainittavat hakemuksessa vaadittavat tiedot olisi tarkoituksenmukaisempaa mainita jo valtuutettua toimielintä koskevassa pykälässä ja hakemusta toimielimeksi koskevassa pykälässä vain viitata aiempaan pykälään. Hakijoiden tasapuolisen kohtelun kannalta useassa lakipykälässä nähtiin ongelmia lain sanamuodossa. Kouvolan kaupunki katsoi, että todistuksen myöntämisen riipeyden ollessa tärkeää hakijalle, tulisi mahdollisesti asetuksen tasolla asettaa määräaika, jossa todistuksen käsittely tulisi suorittaa. Tällainen määräaika voisi olla esimerkiksi 14 vuorokautta, josta voitaisiin poiketa hakijalle ilmoittaen, jos asiassa vaadittaisiin lisäselvitystä arvioinnin monimutkaisuuden perusteella.

Jatkovalmistelussa on kiinnitetty huomiota siihen, että päätöksentekijöiden ja toimielimen vastuu julkisen vallan käytön osalta määräytyy yleislainsäädännön pohjalta eikä tarvetta muutoksille ole näiden osalta nähty. Ympäristöministeriö valvoo toimintaa myös käsittelyaikojen toteutumisen osalta. Toiminnan ja pätevyyskysymysten yhdenvertaisuutta ja yhtenäisiä toimintatapoja valvoo lakiehdotuksen mukaisesti ympäristöministeriö, jolla on tarvittaessa mahdollisuus antaa ohjeistusta.

Säännöksistä on poistettu lautakuntamenettely päätöksentekotapana. Päätösten julkisen luonteen mukaisen sisällöllisen laadun ja yhdenvertaisuuden varmistaminen voidaan todentaa monipuolisemmilla tavoilla ja tavat esitetään laatujärjestelmän osana. päätöksen todistuksen myöntää valtuutetun toimielimen palveluksessa oleva riittävän pätevyys omaava henkilö.

Todistuksen myöntäminen, todistukset ja todistuksen saaja

Suomen Kiinteistöliitto kannatti esitettyä seitsemän vuoden enimmäisaikaa todistusten voimassaololle, kun taas useat muut lausunnonantajat pitivät todistusten voimassaololle asetettua määräaikaa turhana. Pätevyyskysymysten toteamisen työmäärä ja resurssivaatimukset ovat yhtä suuret riippumatta siitä, miten pitkäksi aikaa todistus myönnetään. Suomen Arkkitehtiliiton mukaan, jos tavoitteena on helpottaa kertarakennuttajien tai yksittäisten, sivutoimisten suunnittelijoiden ja

työnjohtajien taloudellista taakkaa, toimivampi vaihtoehto on tarjota hankekohtaista pätevyyden arviointia ja rekisteröitymistä. Tällöin todettu pätevyys ja rekisteröityminen ovat voimassa koko hankkeen keston ajan, eivätkä ole vaarassa umpeutua esimerkiksi hankkeen toteutuksen viivästymisen takia. Käytännössä tämä koskisi tavanomaisen vaatavuusluokan suunnittelu- ja työnjohtotehtäviä. Lausuntokierroksen jälkeen todetaan, että alan yleisimmin käytetty määräaika pätevystodistuksen voimassaololle on seitsemän vuotta. Yksittäisiä suunnittelu- ja työnjohtotehtäviä tehdään käytännössä vain tavanomaisen vaatavuuden hankkeissa, joissa vaatimuksena ei ole kokemusta. Tällöin harkinta on jossain määrin vähäisempää, mikä voidaan ottaa huomioon harkittaessa maksuja omakustannusperiaatteen mukaisesti.

Suomen Kiinteistöliitto piti neliportaista jaottelua vaatavuusluokan mukaan hyvänä. Kannatettavaa oli myös se, että samalla henkilöllä voisi olla useampia pätevyyskertoja eri suunnittelu- tai työnjohton aloilta. Useat lausunnonantajat katsoivat, että pätevyyden määräaikainen poistaminen pitäisi olla mahdollista myös niissä tilanteissa, joissa henkilö toistuvasti laiminlyö velvoitetta suunnittelijana tai työnjohtajana esimerkiksi piittaamattomuudesta ja välinpitämättömyydestä johtuen. Esitykseen tulisi myös lisätä mahdollisuus peruuttaa pätevyys, jos henkilö todettaisiin julkisen vallan toimesta epäpäteväksi tai muutoin toimisi todennetusti epäammattimaisesti, esimerkiksi tuomion saaneet kuntotarkastajat, joilta on tuomioiden jälkeen nykyisin poistettu pätevyys. Jatkovalmistelussa katsottiin, että peruuttamisperusteiden tulee olla suppeita johdun ammattiharjoittamisen perustuslaillisesta suojasta.

Kuntaliitto totesi, että ehdotettu muutos tulee jossakin määrin helpottamaan rakennusvalvontojen työtä. Lakiuudistuksen myötä suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyskertoja ei enää tarvitse arvioida erikseen muutoin kuin erittäin vaativissa ja poikkeuksellisen vaativissa kohteissa. Pätevystodistus nopeuttaa lupakäsittelyä, kun ennakoarviointia henkilön kelpoisuudesta haettavaan tehtävään ei enää tarvita. Menettely helpottaa myös suunnittelijoiden ja työnjohtajien työtä. Henkilö- ja yritysarviointi SETI ry katsoi, että todistusta koskevassa pykälässä vaadittava pätevyydenhaltijan kotipaikka olisi tarkoituksenmukaisempaa sisällyttää ylläpidettävään rekisteriin todistuksen sijaan, koska kotipaikka voi vaihtua todistuksen voimassaoloaikana. Pätevyysarvioinnista olisi hyvä laatia erillinen asetus, jolloin eri toimielimien arviointityö olisi mahdollisimman tasalaatuista ja toimielimen hyväksymisessä FINAS:in akkreditointi mahdollistaisi riittävän tasapuoliset lähtökohdat riippumattomalle ja luotettavalle pätevyysarvioinnille.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan, että jatkuvan oppimisen kokonaisuuden parlamentaarisen valmistelun yhteydessä työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat rakentamassa uusia menettelyjä ja digitaalisia välineitä, joiden avulla yksilöiden aiemmin hankittua ja uutta osaamista voidaan tehdä näkyväksi ja nykyistä paremmin hyödyntää niin työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia ratkottaessa kuin esimerkiksi yksilöiden osaamisen kehittämisen vaihtoehtoja suunniteltaessa. Olemassa olevan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä hankitun osaamisen dokumentointi olisi näin ollen erittäin keskeistä. Tämän vuoksi työ- ja elinkeinoministeriö katsoi, että säädösvalmistelun yhteydessä on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota myös siihen, että rakentamiseen liittyvien pätevyyskertojen dokumentointi ja yksilöille pätevyyskertoista annettavat todistukset toteutetaan siten, että yksilöt voivat mydata-periaatteella hyödyntää pätevyyskertoista saamiaan dokumentteja erilaisissa opiskeluun tai työnhakuun liittyvissä sähköisissä palveluissa kuten esimerkiksi Työmarkkinatori.fi- tai Opintopolku.fi-palveluissa sekä uusissa kehitettävissä palveluissa. Tämän periaatteen tulisi kattaa myös ympäristöministeriön velvoitetta antaa todistuksia ammattipätevyyskertojen tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) mukaisten ulkomaisten tutkintojen vastaavuudesta. Lakiuudistuksessa ei ole rajattu henkilön suostumukseen perustuvien lisäpalveluiden kehittämistä. Painotetaan kuitenkin sitä, että lisäpalveluiden on kuitenkin erotettava tämän lain mukaan määräytyvästä pätevyyskertoista.

Ympäristöministeriötä koskevat huomiot

L Arkkitehdit Oy kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, onko ympäristöministeriöllä resursseja hoitaa ehdotuksen mukaista tehtävää ja valvoa ja ylläpitää rekisteriä pätevistä pätevyyksien antajista. Lausunnonantajien keskuudessa oli kannatusta ministeriölle ehdotuksen mukaista roolia toimielimiä valvovana viranomaisena. Valvonnan tulisi olla objektiivista ja riippumatonta, ja tämän toteutuminen taattaisiin viranomaisvalvonnalla. Samalla viranomaisella tulisi olla riittävät resurssit ja puuttumiskeinot epäkohtien ilmetessä. Useat lausunnonantajat katsoivat, että ympäristöministeriön tulisi varmistaa, että ympäristöministeriön myöntäessä todistuksen henkilön pätevyydestä, tulisi arvioinnissa käyttää yhtä tasokasta asiantuntemusta kuin mitä vastaavalta toimielimeltä edellytetään. Suomen Arkkitehtiliitto katsoi, että lakiin tulisi kirjata mitä koulutukseltaan ja kokemukseltaan pätevällä henkilöstöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan. Pätevyyspäätösten muutoksenhakua koskien tulisi lakiin kirjata myös muutoksenhakumenettelystä ympäristöministeriön tekemiin päätöksiin. Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry toivoi, että säädösesityksen kohtaan, jossa käsitellään ympäristöministeriön mahdollisuutta myöntää todistus erityisestä syystä, lisättäisiin tarkennus siitä, mitä nämä erityiset syyt voisivat olla.

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry piti erittäin poikkeuksellisenä sitä, että ympäristöministeriö on lakiehdotuksen esitöissä viitannut yhden kaupallisen toimijan tarjoamiin palveluihin ja jonka nimi esiintyy asiakirjassa usein. Ympäristöministeriön toimivaltaan kuuluisi lakiesityksen mukaan myös päättäminen valtuutetusta toimielimestä. Luonnoksen esitöissä korostuu tähän liittyen ajatus ministeriön suorittamasta tarvehankinnasta. Lausunnonantaja piti tärkeänä, että valtuutetuksi toimielimeksi valittaisiin kaikki ne toimijat, jotka täyttävät lakiin toivottavasti vielä lisättävät toimielintä koskevat laatu- ja pätevyysvaatimukset ja korosti, että säännösten mukaan vapaata kilpailua pätevyystodistustensa myöntämiseksi ei ole perusteltua rajoittaa tai estää ainoastaan siksi, että yhden kaupallisen toimijan katsottaisiin riittävän. Jatkovalmistelun yhteydessä todetaan, että lakiehdotuksen lähtökohtana on se, että kaikille vaatimukset täyttävälle toimijoille myönnetään valtuutus toimielimenä toimimiseen.

Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry huomautti, että eri puolilla Suomea toteutetaan vaativuudeltaan ja pätevyysvaatimuksiltaan hyvin erilaisia rakennushankkeita, jolloin ongelmaksi voi muodostua vaativuustasojen sisällön määrittäminen. Esimerkiksi rakennushankkeen vähäinen vaativuus voidaan tulkita hyvin eri tavoin maaseutumaisessa rakennetussa ympäristössä kuin kaupungin keskusta-alueella.

Suomen Arkkitehtiliitto katsoi, että Opetushallituksen ja/tai ympäristöministeriön tulisi toimia toimivaltaisena viranomaisena ja yhteyspisteenä rakennusalan osalta, vaikka varsinainen pätevydentoteaminen annettaisiin tämän lain perusteella valtuutetulla toimielimelle.

Rekisteri ja rekisterinpito

Useat lausunnonantajat pitivät kannatettavana kansallisen sähköisen rekisterin luomista myönnettyistä pätevyystodistuksista. Heidän mukaan uudistuksella tavoiteltavat hyödyt voitaisiin saavuttaa täysmääräisesti vasta, kun rekisteri on otettu käyttöön.

Lausunnonantajat kiinnittivät huomiota pykälän rekisteri myönnettyistä todistuksista mainintaan yleisesti nähtäville asettamisesta. Henkilön yksilönsuojan näkökulmasta esitys on mahdoton. Julkaistut, määräaikaikaiset rajoituspäätökset toimisivat aiheettomasti ammatinharjoittamisen esteenä myös voimassaoloaikansa jälkeen. Jos henkilöä koskee rakennusvalvontaviranomaisen lainvoimainen rajoituspäätös, tulisi tieto rajoituksesta olla korkeintaan muiden rakennusvalvon-

taviranomaisten nähtävissä. Kouvolan kaupunki katsoi, että julkinen rekisteri tarjoaisi erinomaisen kanavan hankkeeseen ryhtyville etsiä vastuuhenkilöitä rakennushankkeeseensa. Rekisterissä tulisi kuitenkin näkyä merkinnät mahdollisista vastuuhenkilön laiminlyönneistä, ainakin mikäli niitä on ollut toistuvasti. Tämä kannustaisi laadukkaaseen toimintaan sekä myös rajoitaisi vastuuhenkilöitä haalimasta liiaksi yhtäaikaista tehtäviä. Reklamaatiomerkinnot tulisi olla rajatun ajan näkyvissä, esimerkiksi kahden seuraavan hankkeen ajan. Oulun yliopisto kiinnitti huomiota siihen, ettei esityksessä otettu lainkaan kantaa sillanrakennukseen. Vaikka sillanrakennus kuuluu pääasiassa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon alan piiriin, niin sitä koskevat vastaavat pätevyysvaatimukset. Olisi hyvä selvittää, olisiko hallinnonalojen yhteinen pätevyysrekisteri valtiontaloudellisesti kannattavampi investointi kuin useampi erillinen.

Ulkomaisten tutkintojen vastaavuus

Useat lausunnonantajat katsoivat, että Opetushallituksen tulisi jatkossakin vastata ulkomaisen tutkinnon tason rinnastamisesta suomalaisiin tutkintoihin. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan Opetushallituksella on parhaat mahdollisuudet tuon tehtävän hoitamiseen ja lausunnonantajien mielestä näin tulisi olla jatkossakin. FISE Oy:n mukaan lakiesityksen perusteluista tulisi käydä selvästi ilmi, säilyykö opetus- ja kulttuuriministeriöllä ammattipätevyiden tunnistamisesta annetun lain (1384/2015) 27 §:ssä säädetyt tehtävät vai siirtyvätkö ne rakentamisen tutkintojen osalta ympäristöministeriölle yhdessä ulkomaalaisten tutkintojen vastaavuuden arvioinnin kanssa. Lausunnonantaja katsoi, että tutkinnon rinnastettavuuden arvioinnin siirto ympäristöministeriön valtuuttamalle toimijalle johtaisi rinnakkaisen järjestelmän rakentamiseen suhteessa Opetushallituksen tekemään tutkintojen vastaavuuksien arviointiin ja todennäköisesti pidentäisi käsittelyaikoja. Opetushallitus toimii lisäksi ammattipätevyysdirektiivin kansallisena tukikeskuksena ja on siten velvollinen antamaan tietoa toimivaltaisille viranomaisille ja muiden maiden tukikeskuksille. Todennäköisesti vähänkään epäselvissä tapauksissa ympäristöministeriön valtuuttama toimija joutuisi pyytämään lausuntoa Opetushallitukselta, mikä johtaisi kaksoinkertaisten resurssien käyttöön.

Osa lausunnonantajista kuitenkin kannattivat ehdotusta siitä, että tehtävät siirtyisivät lakiehdotuksen määrittelemissä tapauksissa Opetushallitukselta ympäristöministeriölle. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota siihen, että esityksessä näytti sekoittuvan kaksi asiaa, tutkinnon tason rinnastaminen suhteessa kotimaisiin tutkintoihin ja tutkintoon sisältyneiden opintosuoritusten vastaavuuden arviointi suhteessa kunkin pätevyden vaatimuksiin.

Jatkovalmistelussa on todettu, että Opetushallituksen toimivalta on toissijaista ulkomaisten tutkintojen osalta. Rakentamislaisissa suunnittelijoille ja työnjohtajille asetettu velvollisuus osoittaa pätevyytensä todistuksella teki mainituista ammattialoista ammattipätevyyslaissa tarkoitettuja säänneltyjä ammatteja. Rakentamislain vaatimus siirsi toimivallan ulkomaisten tutkintojen osalta Opetushallitukselta ympäristöministeriölle.

Useat lausunnonantajat katsoivat, että laissa tulisi huomioida myös EU:n ja Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevat kansalaiset ja näissä maissa suoritettujen tutkintojen vastaavuuden arviointi. Suomen Arkkitehtiliitto huomautti, että arkkitehdin ammatti on yksi ammattipätevyysdirektiivin (2005/36/EY) seitsemästä automaattista ammattipätevyden tunnustamista nauttivasta ammatista EU:n sisämarkkina-alueella. Tämä tarkoittaa, että EU:n alueelta tulevat direktiivissä notifioidut arkkitehdin tutkinnot tulee olla oikeutettuja automaattiseen tunnustamiseen myös Suomessa. Näiden arkkitehtitutkintojen osalta ei tällöin voida noudattaa rakentamislakiin perustuvaa tutkinnon akateemiseen tasoon perustuvaa vaativuusluokka-arviointia. Automaattinen ammattipätevyden tunnustaminen koskee vain seitsemää ammattiryhmää. Suuri osa

EU:n jäsenvaltioissa hankitusta ammattipätevyyden tunnustamisesta tapahtuu koulutuksesta annettavien asiakirjojen yleisen tunnustamisjärjestelmän, niin sanottujen ”general system”, puitteissa. Kun koulutuksen sisällöissä on olennaisia eroja, on mahdollista edellyttää pätevyyttä täydentäviä toimenpiteitä, kuten harjoitteluaikaa tai kelpoisuuskoetta. Tämä tulee huomioida osana ympäristöministeriön ja valtuutetun toimielimen tehtäviä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannatti esitystä, jonka mukaan tehtävä ulkomaisten tutkintojen vastaavuudesta annettavista todistuksista rakentamisen osalta säädettäisiin ympäristöministeriön ja/tai ympäristöministeriön valtuuttaman toimielimen tehtäväksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan esitysluonnoksen pykälässä koskien rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteamisesta tulisi kuitenkin täsmentää, että ammattipätevyyden tunnustaminen tapahtuu ammattipätevyyslain (1384/2015) säännösten nojalla. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö huomautti, että ammattipätevyyslain soveltamisalaan kuuluvien tilanteiden lisäksi säädöksessä olisi huomioitava myös ammattipätevyyslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tilanteet. Tällaisia ovat tyypillisesti tilanteet, joissa koulutus on muusta maasta kuin toisesta Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenmaasta tai hakija on muun maan kuin jäsenmaan kansalainen. Toimivalta myös ammattipätevyyslain ulkopuolelle jäävissä tilanteissa tulisi määritellä ympäristöministeriölle tai sen valtuuttamalle taholle ja lisäksi tulisi määritellä, millainen menettely on muissa kuin ammattipätevyyslain soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö esitti lisättäväksi pykäläehdotukseen rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteamista koskevista säännöskohtaisista perusteluista virkkeen, jonka mukaan muiden tutkintojen kuin rakentamislain 73 §:ssä ja 77 §:ssä tarkoitettuun toimintaa liittyvissä päätöksen ulkomailla hankitun tutkinnon vastaavuudesta tekee ympäristöministeriö.

Opetushallitus totesi lausunnossaan, että esitetty pykälä rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteamisesta sisälsi viittauksen ainoastaan ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) mukaisiin rakentamisen tutkintoihin. Ammattipätevyyslain ulkopuolelle rajautuviin tilanteisiin viitataan mahdollisesti kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa mutta ei itse pykälässä. Ammattipätevyyslain soveltamisalaan kuuluvien tilanteiden lisäksi säädöksessä on huomioitava myös ammattipätevyyslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tilanteet. Toimivalta myös ammattipätevyyslain ulkopuolelle jäävissä tilanteissa tulee määritellä ympäristöministeriölle tai sen valtuuttamalle taholle. Esityksen pykälässä rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteamisesta pitää toimivallan ohella määritellä periaatteet, joita päätöksenteossa noudatetaan. Ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu velvollisuuteen tunnustaa toisessa jäsenmaassa hankittu ammattipätevyys. Jos koulutuksen sisällössä on olennaisia eroja, on mahdollista edellyttää korvaavana toimenpiteenä kelpoisuuskoetta tai sopeutumisaika. Lausunnonantajan mukaan lisäksi pitää määritellä, millainen menettely on muissa kuin ammattipätevyyslain soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa.

Useat lausunnonantajat katsoivat, että lakiesityksen perusteluissa sekoitettiin kaksi asiaa: tutkinnon tason rinnastaminen suhteessa kotimaisiin tutkintoihin ja tutkintoon sisältyneiden opintosuoritusten vastaavuuden arviointi suhteessa kunkin pätevyyden vaatimuksiin. Ulkomaisen tutkinnon tason rinnastamisesta suomalaisiin tutkintoihin on tähän asti vastannut Opetushallitus. Hakijoiden opintosuoritusten vastaavuusarviointi on taas tehty ja on jatkossakin tarkoitukseenmukaisinta tehdä pätevyyslautakunnissa.

Lausuntokierroksen jälkeen on todettu, että ulkomaisen tutkinnon tason määrittely tapahtuu osana toimielimen pätevyystarkastelua. Ympäristöministeriö tutkii ulkomaisen tutkinnon pätevyystason ja vastaavuuden vain tilanteissa, jotka eivät liity rakentamislaissa tarkoitettuun pätevyystodistukseen. Esimerkkinä perusteluissa on mainittu puhdas viranhakutilanne.

Siirtymäaikaa koskevat huomiot

Moni lausunnonantaja toi esiin huolen siirtymäajan puutteesta ja siitä, miten toimitaan, jos toimitus ei ole vielä olemassa lain tullessa voimaan. Muutoksen jouhevan ja onnistuneen läpiviennin kannalta katsottiin tärkeäksi, että muutokselle annettaisiin riittävästi aikaa ja resursseja. Useat lausunnonantajat esittivät huolensa uuden lain voimaan tullessa mahdollisesti aiheutuvaan ruuhkasta vapaaehtoisten pätevyysien hyväksymisessä. Esitettiin toive myös lain voimaantulon porrastamisesta. Rakli ry katsoi, että pätevyysien myöntäminen on oman aikansa ottavaa toimintaa. Markkinatilanteita, jossa pätevyystoiminta ei pysty vastaamaan kysyntään tietyllä osa-alueella, tulee varmasti. Siksi olisi tarpeen, että esitys sisältäisi myös elementtejä, joilla pätevyystoiminnan markkinahäiriöihin pystyttäisiin vastaamaan. Lausunnonantajan mukaan esityksessä ei ole analysoitu sitä, miten pätevyudet jakautuvat alueellisesti tai sitä, miten varmistetaan, että vuoden 2024 alussa on riittävästi suunnittelijoita ja työnjohtajia hankkeiden käytössä. Rakli ry esitti lausunnossaan huolensa siitä, loppuisiko esityksen seurauksena hankkeeseen kelpuutetuilta kelpoisuus vuoden 2024 vaihtumisen jälkeen, jos tämä ei suostu maksamaan uudesta lakisääteisestä pätevyden todentamisesta maksuja.

Helsingin kaupungin rakennusvalvonta esitti kysymyksen siitä, koskeeko siirtymäaika myös rakennusvalvontojen toteamia kelpoisuuksia. Rakennusteollisuus RT ry esitti huolensa siitä, ettei lain tarkoittamia toimielimiä olisi lain voimaan tultua vielä toiminnassa, joten mitään esityksiä liittyen pätevyysiin ei voisi tulla. Rakentamislain 75 §:n mukaan henkilö ei saa lain voimaantultua enää toimia suunnittelijana tai työnjohtajana eikä rakentamislaisa ole siirtymäaika. Toisaalta toimielimeksi voisi tulla hyväksytyksi vasta 1.1.2024. Samanaikaisesti tulisi alkaa käsitellä merkittävää määrää hyväksymishakemuksia, joka tulisi aiheuttamaan ruuhkaa, kun kaikki suunnittelijat ja työnjohtajat hakevat lain edellyttämää pätevyyttä. Turun kaupunki kiinnitti huomiota siihen, että vapaaehtoisten pätevyystodistusten lisäksi Suomessa on runsaasti suunnittelijoita ja työnjohtajia, joilla ei toistaiseksi ole vapaaehtoista pätevyystodistusta mutta joiden pitäisi pystyä osoittamaan pätevyytensä lakiehdotuksen mukaisella todistuksella lain voimaantulosta eli 1.1.2024 alkaen, mikä tulisi huomioida siirtymäsäännöksissä. Suomen Arkkitehtiliitto sekä Rakennustarkastusyhdistys RTY ry muistuttivat lausunnoissaan siitä, että alalla toimivien henkilöiden määrä ja tarvittavien pätevyystodistusten määrä ei välttämättä ole sama, kun osalla alalla toimivista henkilöistä voi olla useita pätevyksiä yhtä aikaa.

Osa lausunnonantajista kannatti ehdotusta, jonka mukaan vapaaehtoiset pätevyudet voidaan hyväksyä lakiesityksen mukaisiksi pätevyyksiksi enintään viideksi vuodeksi. Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että nykyistä maankäyttö- ja rakennuslakia muutettaessa (41/2014), lakiin sisällytettiin siirtymäsäädos pätevyyksille. Se tarkoittaa mahdollisuutta pätevyuden myöntämisen aikaisemmin ammatissa toimineille esimerkiksi vanhan AA-pätevyuden haltijoille, vaikka lain opintovaatimukset eivät enää täytyisi. Tämän siirtymäsäädosperusteella myönnettyjä pätevyksiä on vielä runsaasti ja siitä syystä on huolehdittava, etteivät eri asiaa tarkoittavat siirtymäsäädot aiheuta sekaannuksia rakennusalan pätevyysien toteamisessa.

Lausuntokierroksen pohjalta siirtymäaikasäännöstä on tarkistettu siten, että ympäristöministeriö voi hyväksyä enintään viiden vuoden ajaksi myös viranomaisen toteaman pätevyuden ja että kyseinen ympäristöministeriön päätös ei edellytä esitystä. Pätevyystodistuksen käyttöönotolle tulevasta mahdollisesta siirtymäajasta säädetään rakentamislaisa.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Useissa lausunnonantajien lausunnoissa esitettiin muutoksia rakentamislakiehdotuksen osalta. Kyseinen lausuntokierros koski kuitenkin ainoastaan lakiehdotusta rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta, eikä lausuntojen perusteella voida vaikuttaa muuhun lainsäädäntöön.

Rakli ry katsoi, että esityksen taloudellisista vaikutuksista annetaan hyvin positiivinen kuva, ja lähes huomioimatta jäi kaikista olennaisiin asia eli pätevyyksien hyväksynnän uudistamisen vaikutus rakentamismarkkinoiden toimintaan. Rakentamisen vaikutukset kansantalouteen ovat huomattavat ja siksi oleellista taloudellisten vaikutusten käsittelyssä onkin ehdottomasti nostaa esille analyysi siitä, miten varmistetaan kaikissa tilanteissa riittävän työvoiman saanti hankkeille rakentamisen markkinassa. Asialla on potentiaalisia merkittäviä taloudellisia vaikutuksia sekä hankkeiden viivästyminen, että pätevien asiantuntijoiden työn hinnoittelun kautta. Lausunnonantaja esitti huolensa siitä, että riskinä nykyisessä ehdotuksessa on suunnittelumarkkinan keskittyminen entisestään. Erityisesti tiettyjen teknisen suunnittelun osa-alueiden osalta suunnittelumarkkinat ovat jo nyt erittäin keskittyneet. Rakennusteollisuus RT ry toi esiin huolen pätevyyksien toteamisen kustannusten hinnasta. Esityksessä oli korostettu säästöjä, mutta kustannusten arviointi ei ollut riittävää. Lausunnonantaja on esittänyt, että rakennusvalvonnat voisivat jatkossakin hyväksyä suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyksiä, mikäli rakennusvalvonnassa todetaan paikallisen rakentamisen markkinatilanteen tätä vaativan.

Useat lausunnonantajat nostivat esiin sen, että nykyisellä käytännöllä suunnittelijoiden pätevyyksien hyväksyjät eivät aina ole rakennusvalvonnan mukaan tarpeeksi luotettavia, vaan rakennusvalvonnat arvioivat esimerkiksi poikkeuksellisen vaativissa hankkeissa pätevyyden omalta osaltaan erikseen. Esitettiin kysymys siitä, miten uusi tapa pätevoittää suunnittelijoita toimisi nykyistä paremmin.

Useissa lausunnoissa nousi esiin, että nykytilanteessa tutkintotodistusten tarkastelua enemmän rakennusvalvontaja työllistää suunnittelijoiden ja työnjohtajien kelpoisuuden arviointi eli suunnittelu- tai työnjohtotehtävän vaativuuden arviointi ja sen vertaaminen suunnittelijan ja työnjohtajan kokemukseen ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin selviytyä tehtävästä. Tämä työ tulee jatkossakin säilymään rakennusvalvonnalla. Lisäksi tavanomaisen suunnittelu- ja työnjohtotehtävän kokemusvaatimuksen poistaminen tulee lisäämään rakennusvalvonnassa tehtävän neuvonnan ja ohjauksen määrää merkittävästi. Ammattitaitoiset ja vastuulliset rakennusvalvonnat eivät voi jättää esimerkiksi omakotitalojen ja loma-asuntojen tavanomaisiksi arvioituja suunnittelu- ja työnjohtotehtäviä pelkästään kokemattomien suunnittelijoiden ja työnjohtajien varaan. Lausunnonantajan mukaan seuraukset rakentamisen laadun heikkenemisestä olisivat liian vaarallisia ja aiheuttaisivat kauaskantoisia ja aivan tarpeettomia kustannuksia yhteiskunnalle jatkossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toisti hallituksen kaavoitus- ja rakentamislain esitysluonnosta koskevassa lausunnoissaan (VN/279/2018) esittämänsä huomion valtuutetun toimielimen toimivallasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että koska arkkitehdin tehtävää ei katsota Suomessa ammattipätevyyslain mukaiseksi säännellyksi ammatiksi, ei ole olemassa kyseistä ammattia koskevaa toimivaltaista viranomaista. Näin ollen Suomesta puuttuu tällä hetkellä taho, joka voisi toimia arkkitehtien MRA-sopimuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena ja myöntää sopimuksen mukaisia todistuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti harkittavaksi, voisiko nyt lausunnonalla olevassa lakitekstissä säätää kyseisen viranomaistehtävän valtuutetulle toimielimelle tai ympäristöministeriölle.

Kouvolan kaupunki totesi, että muutoksenhaussa tapauksissa, joissa rakennusvalvontaviranomainen ei hyväksyisi vastuuhenkilöä erityisen vaativan tai poikkeuksellisen vaativan tehtävään ja asiasta tulisi siis lakiehdotuksen perusteella rajoitusmerkintä todistusrekisteriin, tulisi

arvioida, olisiko vastuuhenkilöllä oltava oikeus hakea oikaisua päätöksestä valtuutetulta toimielimeltä rakennusvalvontaviranomaisen sijaan. Tällöin päätökseen saataisiin valtakunnallisesti yhtenevä tulkinta, mahdollisen kuntakohtaisen eriävän näkökannan sijaan. Mikäli valtuutetun toimielimen oikaisuvaatimuksen käsittelypäätöksestä olisi tarve edelleen valittaa, asianosainen tai rakennusvalvonta voisi valittaa päätöksestä hallintotuomioistuimeen.

Itä-Suomen hallinto-oikeus totesi lausunnossaan, että esitysluonnoksen mukaan ympäristöministeriö voi valtuuttaa hakemuksesta Suomessa rekisteröidyn yrityksen tai yhteisön myöntämään luonnolliselle henkilölle rakentamislaisissa tarkoitettuja todistuksia pätevydestä rakentamisessa. Esitysluonnoksen muutoksenhakua koskevan pykälän mukaan muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:n mukaan toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy muun ohella hallintopäätöksen tehneen viranomaisen toimialueen, päätoimipaikan tai kiinteistön sijaintipaikan mukaan. Esitysluonnoksessa ei ole säännöksiä pätevyyskiinnittävää toimielimen toimialueesta tai alueellisesta toimivallasta. Hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että alueellisesti toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta ei saa jäädä epäselvyyttä.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus totesi lausunnossaan, että esitysluonnoksen mukaan perustoimivalta rakentamislain mukaisten todistusten myöntämiseen on ympäristöministeriöllä, joka voi harkintansa perusteella tietyin edellytyksin hakemuksesta myöntää Suomessa rekisteröidylle yritykselle tai yhteisölle oikeuden myöntää todistuksia. Kun luonnoksen mukaan myös ympäristöministeriö voi myöntää todistuksia, jos siihen on erityinen syy, ilmeisenä tavoitteena ja lopputulemana on, että todistuksista valtaosan tulevat myöntämään edellä tarkoitetut toimielimet. Esitysluonnoksen mukaan toimielimeksi hakeutuva taho hakee oikeutta myöntää todistuksia tietyille rakentamislaisissa määritellyille pätevyiden alalle. Esityksessä ei ole säännöksiä näiden toimielinten alueellisesta toimivallasta todistusten myöntäjänä. Esityksen muutoksenhakua koskevan pykälän mukaan toimielimen päätökseen saa vaatia oikaisua, ja muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (HOL). Kaikki edellä mainitut seikat ja HOL 10 §:n oikeuspaikkaa koskevat säännökset huomioon ottaen asiassa tulee huolehtia siitä, ettei muutoksenhausta toimielinten päätöksiin synny epäselvyyksiä siitä, mikä kulloinkin on lainmukainen hallintotuomioistuin käsittelemään asiaa.

Hallinto-oikeuksien huomioiden johdosta lakiesitystä on muutettu siten, että muutoksenhaku-
tuomioistuimena toimii toimielimen kotipaikan hallinto-oikeus.

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry huomautti, että lakimuutosta koskeva menettely kuulemisen suhteen ei ollut hyvän hallintotavan mukainen, koska lausuntoaika oli lyhyt eikä esitysluonnosta ollut aikaisemmin voinut kommentoida. Suomen Kiinteistöliitto ry kiinnitti huomiota siihen, että vastaava käytäntö pätevyyskiinnittävien toteamisen sujuvoittamisesta voitaisiin ulottaa koskemaan myös rakennustyön valvojaa.

Yleisesti voidaan todeta, että rakentamislaisissa on päätetty todistusmenettelyn käyttöönotosta ja pätevyyskiinnittävien sisällöstä. Tässä laissa säädetään ainoastaan menettelystä pätevyystodistusten myöntämisen osalta.

6.2 Arviointineuvoston lausunto

Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut lausunnon lakiehdotuksesta. Arviointineuvosto katsoi, että hallituksen esitysluonnos vastaa pääosin säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjetta. Arviointineuvosto suositteli, että hallituksen esitystä täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Arviointineuvoston lausunnossa oli mainittu kaksi keskeistä puutetta ja kehittämiskohdetta: Vaihtoehtojen tarkastelussa tulisi kirkastaa sitä, miksi valittu toteuttamistapa, eli rakentamislaista erillinen laki pätevyysien toteamisesta, on tarkoituksenmukaisin. Toiseksi esityksessä tulisi kuvata tarkemmin, millaisia vaikutuksia ehdotetulla pätevyysien toteamismenettelyllä on rakennusyrityksiin, joiden suunnittelijoilla tai työnjohtajilla on useita eri pätevyysia. Arviointineuvoston sääätämijärjestystä koskevan huomion osalta on lisätty perustelut kohtaan 1.2 Valmistelu. Useampaa pätevyyttä koskevien huomioiden osalta on kohtaa 4.2 Pääasialliset vaikutukset täydennetty yritysvaikutuksia koskevia perusteluita.

Arviointineuvoston lausunnon johdosta on myös tehty perusteluihin täydennyksiä ulkomaisten käytäntöjen hyödyntämisestä ja perusteluita siitä miltä osin lausuntopalautetta ei ole otettu huomioon lakiesityksessä. Lisäksi eri viranomaisvaikutukset on koottu erilliseksi kohdaksi vaikutusarviointiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Tätä esitystä sovellettaisiin rakentamislaissa määritellyn pätevyyden osoittamiseen rakennusvalvonnalle rakentamislupakäsittelyn yhteydessä, kun pätevyyden osoittamiseen vaaditaan rakentamislakiehdotuksen ja sen perusteella annettujen määräysten 83 §:n ja 87 §:n mukaan todistus. Rakentamislakiehdotuksessa olisi tarkemmin määritelty eri suunnittelu- ja työnjohtotehtävien pätevyysalat ja -tasot sekä niihin vaadittava koulutus ja kokemus. Rakennusten rakentamisen osalta on useissa erityislaeissa määritelty erityisiä todistusmenettelyjä, mutta tämä lakiesitys koskisi vain rakentamislakiehdotuksen mukaisia suunnittelu- ja rakentamistehtäviä.

Rakentamislakiehdotuksen 83 §:ssä ja 87 §:ssä säädettäisiin, että vaadittava pätevyys on osoitettava rakennusvalvonnalle esitettävällä todistuksella. Todistus on näissä tapauksissa ainoa tapa osoittaa pätevyytensä kelpoisuusharkinnan yhteydessä eikä vaihtoehtoisia tapoja voida käyttää. Tavanomaisessa suunnittelutehtävässä vaatimuksena olisi rakentamislakiehdotuksen 83 §:n mukaan vain rakentamisen korkeakoulututkinto. Tällöinkään pätevyyttä ei voi osoittaa rakentamislupakäsittelyssä tutkintotodistuksella vaan vaatimuksena on valtuutetun toimielimen myöntämä todistus. Joissakin tapauksissa kuten sisustusarkkitehdin ja pintarakenneinsinöörin tutkintojen sisällöt eivät ole riittäviä tavanomaisten suunnittelu- tai työnjohtotehtävien pätevyyden pohjaksi.

Ammattipätevyytlain 4 § :n mukaan Opetushallitus päättää muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn ammattiin, jollei muualla toisin säädetä. Opetushallitus on toimivaltainen viranomaisena ammattipätevyytdirektiivin mukaisissa menettelyissä Suomessa sääntelemättömien ammattien osalta, jollei muualla toisin säädetä. Oikeudesta harjoittaa ammattia toisessa maassa hankitun ammattipätevyyden perusteella päättää sama taho, joka myöntää oikeuden kyseisen ammatin harjoittamiseen Suomessa suoritetun tutkinnon tai koulutuksen perusteella. Ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu velvollisuuteen tunnustaa toisessa jäsenmaassa hankittu ammattipätevyys.

Rakentamislakiehdotuksessa on säädetty siitä, että rakentamisen suunnittelu- ja työnjohtotehtävien pätevyys osoitetaan rakennushankkeen yhteydessä rakennusvalvontaviranomaiselle ympäristöministeriön valtuuttaman toimielimen antamalla todistuksella. Rakentamislakiehdotuksen todistusvaatimuksen myötä rakentamisen suunnittelu- ja työnjohtotehtävistä tulee ammattipätevyytlain myötä säännelty ammatti. Rakentamislakiehdotuksen voimaantulon myötä opetushallituksen toissijainen toimivalta ulkomaisten ammattipätevyytlain 3 §:ssä tarkoitettujen vastaavuuksien osalta siirtyy ympäristöministeriön tehtäväksi.

2 §. Valtuutettu toimielin. Ympäristöministeriö voi hakemuksesta myöntää Suomessa rekisteröidylle yritykselle tai yhteisölle oikeuden myöntää todistuksia, jos se täyttää 3 momentissa säädetyt vaatimukset. Ympäristöministeriön myöntämispäätökseen voidaan laittaa hyvän hallinnon ja EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaatimusten täyttämiseksi tarpeellisia ehtoja. Ehdot voisivat liittyä toimielimen vastuuseen rekisterinpitäjänä ja henkilötietojen käsittelijänä.

Ympäristöministeriö voi ottaa huomioon aiemmin samalle pätevyyden alalle myönnettyt valtuudet todistusten myöntämiseen. Taloudelliset reunaehdot aiheuttavat sen, että toimielinten määrä voi olla vain muutamia. Toiminnan asianmukaiseksi järjestämiseksi asiantuntemuksen, hallinnon ja talouden kannalta valtuutetulla toimielimellä pitäisi olla mahdollisuus myöntää satoja todistuksia vuosittain.

Hakija hakee oikeutta myöntää todistuksia tietyille rakentamislakiehdotuksessa määritellylle pätevyyden alalle. Ympäristöministeriö voi perustellusta syystä rajata todistusten myöntämisoikeuden haettua suppeammaksi. Perusteena voi olla puutteita 3 momentissa esitetyissä seikoissa, tai että kyseiselle pätevyyden alalle on jo aiemmin myönnetty valtuuksia todistusten myöntämiseen ja uusi valtuus merkittävästi heikentäisi aiempien toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Pykälän 3 momentissa on asetettu toimielimelle minimivaatimukset, jotka sen olisi täytettävä hakemuksen hyväksymiseksi. Niiden olisi myös täytyttävä toiminnan aikana.

Laatujärjestelmän tulisi sisältää kuvaukset siitä, miten tehtävään liittyvien yleisten säännösten vaatimat järjestelyt on tehty. Valtuutetun toimielimen laatujärjestelmä sisältäisi kuvaukset siitä, miten todistuksen myöntämisen menettelyssä voidaan varmistaa hyvän hallinnon vaatimukset erityisesti tasapuolisuuden, objektiivisuuden ja avoimuuden kannalta. Lisäksi laatujärjestelmän tulisi sisältää kuvaukset, miten hakijan esittämien todistusten alkuperäisyys varmistetaan. Edelleen laatujärjestelmän tulisi sisältää kuvaukset, miten todistukselta vaadittavaa kokemuksen arviointia pyritään arvioimaan yhtenäisin perustein esimerkiksi laatujärjestelmässä kuvattujen asiantuntijaelinten avulla.

3 §. Hakemus toimielimeksi. Hakemuksessaan hakija esittäisi, mitä rakentamislakiehdotuksessa tarkoitettua suunnittelu- tai työnjohtotehtävää varten valtuuttamista haetaan. Nykyiset suunnittelu- ja työnjohtotehtävien alat ja kelpoisuusvaatimukset on määritelty ympäristöministeriön päätöksissä ympäristöministeriön ohje rakennusten suunnittelijoiden kelpoisuudesta YM2/601/2015 ja ympäristöministeriön ohje rakentamisen työnjohtotehtävien vaativuusluokista ja työnjohtajien kelpoisuudesta YM4/601/2015. Suunnittelussa tehtäväalueita ovat rakennussuunnittelu, kantavien rakenteiden suunnittelu, pohjarakenteiden suunnittelu, ilmanvaihdon suunnittelu, kiinteistön vesi- ja viemärlaitteiston suunnittelu, rakennusfysikaalinen suunnittelu ja kosteusvaurion korjaussuunnittelu. Työnjohtotehtävissä rakennustyötä johtavan vastaavan työnjohtajan lisäksi yleisimmät erityisalan työnjohtajat ovat kiinteistön vesi- ja viemärlaitteiston rakentamisesta vastaava työnjohtaja, ilmanvaihtolaitteiston rakentamisesta vastaava työnjohtaja, kantavien rakenteiden rakennustyöstä vastaava työnjohtaja sekä pohjarakenteiden rakennustyöstä vastaava työnjohtaja.

Henkilöstön asiantuntemuksen arviointi perustuisi henkilökunnan koulutukseen ja kokemukseen. Hakemuksessa olisi esitettävä todistusten myöntämiseen osallistuvilta keskeisiltä henkilöiltä vaadittava koulutus- ja kokemustaso. Todistuksen myöntävällä henkilöllä tulee olla koulustasoltaan vähintään myönnettävää todistusta vastaava rakennusalan koulutus. Siltä osin, kun hakemuksen yhteydessä käsiteltäisiin henkilötietoja tulisi soveltaa EU:n yleistä tietosuojasetusta, tietosuojalakia sekä julkisuuslakia. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi henkilötiedot tehtävän hoitamiseen tarvittavasti henkilöstöstä ja heidän päteyyksistään tai hakijayhteisön taloudellisista edellytyksistä esitettävät tiedot.

Toimielimen riippumattomuutta arvioidaan hakijan hallitukseen tai hallintoneuvostoon kuuluvien henkilöiden sidonnaisuuksien kautta.

Tiedostot ja tiedot henkilöiden todistuksista on hävitettävä, kun käyttötarve poistuu.

Hakemuksessa esitetyt seikat on kuvattava siten, että todistusten tarkoittama tähän lakiin perustuva kokonaisuus erottuu selkeästi yrityksen muusta toiminnasta. Toimielimelle voi toimintaa suorittaessa syntyä tahattomasti tai tuottamuksesta korvausvastuu. Jotta sivulliset tai asianosaiset eivät kärsisi kohtuutonta taloudellista vahinkoa, toimielimen on hankittava mahdollisten korvausten varalta vastuuvakuutus. Myös siihen rinnastettava muu järjestely tulee kysymykseen.

4 §. *Valvonta.* Ympäristöministeriö valvoisi yleisesti toimielimen toimintaa ja sitä, että sen toiminta täyttää jatkuvasti tässä laissa, hallinnon yleislaeissa ja EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa asetetut vaatimukset.

Ympäristöministeriö valvoisi todistusten myöntämistä ja edistää sitä, että todistuksia myönnetään yhdenmukaisella tavalla noudattaen valtuutetun toimielimen laatujärjestelmää, lakia ja sen perusteella annettuihin määräyksiin kirjattuja ohjeita.

Ympäristöministeriö voisi myös kehottaa toimielintä oikaisemaan tekemänsä todistuksen myöntämispäätöstä, mikäli sen tietoon tulee todennäköisiä syitä siitä, että todistuksen myöntäminen perustuu olennaisesti väärin perusteisiin. Toimielimen olisi tällöin kuultava todistuksen saajaa ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

Toimielimen olisi toimitettava vuosittain ministeriölle vuosikertomus toiminnastaan. Siitä on selvästi erotettava tämän lain mukainen toiminta, jos yrityksellä tai yhteisöllä on muutakin toimintaa.

Toimielimen olisi lisäksi tuotettava rekisteristään tiedot myönnettyistä todistuksista liitteineen. Selvitykseen on myös sisällytettävä mahdolliset hylätyt tapaukset perusteluineen. Tiedostot ja tiedot todistuksista on hävitettävä välittömästi, kun käyttö toiminnan vuosittaiseen valvontaan poistuu.

Vuosikertomus sisältäisi tiedot myös toiminnan talouden ja itsekannattavuuden valvontaan. Erikseen olisi tehtävä selvitys todistusten myöntämisestä perityistä maksuista, jotta niiden tasapuolista jakaantumista on mahdollista valvoa.

Selvityksiin olisi liitettävä myös kuvaukset toiminnan kehittämisestä ja niiden arvioiduista kustannuksista. Ne voitaisiin ottaa huomioon ympäristöministeriön mahdollisesti vahvistaessa päätöksellään maksujen perusteita. Toiminnan kehittäminen voi esimerkiksi olla erilaisten ohjelmistojen tai rajapintojen luomista.

Ympäristöministeriö voisi myös valvontaa varten pyytää erityisiä selvityksiä. Niiden tulisi kuitenkin perustua johonkin tarkkarajaiseen erityistä valvontaa vaativaan seikkaan. Selvityspyynnössä olisi esitettävä perusteet pyynnölle.

5 §. *Rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteaminen.* Nykyisin Opetushallitus päättää ulkomaisten rakentamisen tutkintojen vastaavuudesta kyseisen yleissäännöksen perusteella. Rakentamislakiehdotuksessa esitettävä pakollinen pätevyuden todistusmenettely rakentamisen suunnittelu- ja työjohtotehtäviin tekisi näistä ammateista ammattipätevyyslain mukaisen säännellyn ammatin. Ammattipätevyyslain mukaan oikeudesta harjoittaa ammattia toisessa

maassa hankitun ammattipätevyyden perusteella päättää sama taho, joka myöntää oikeuden kyseisen ammatin harjoittamiseen Suomessa suoritetun tutkinnon tai koulutuksen perusteella. Päätökset ammattipätevyyslain mukaisten rakentamislakiehdotuksessa tarkoitettujen tutkintojen vastaavuudesta siirtyisivät käsiteltävänä olevan rakentamislakiehdotuksen perusteella ympäristöministeriön toimialalle.

Ympäristöministeriö voisi valtuuttaa toimielimen tekemään päätökset tutkinnon ja sen tason vastaavuudesta osana rakentamislain mukaista todistusta. Tarkoituksenmukaista on, että valtuutettu toimielin antaa todistuksen tutkinnon osalta osana pätevyystodistuksen myöntämistä samalla päätöksellä sen sijaan, että tutkinnon vastaavuus tutkittaisiin erillisessä menettelyssä. Ammattipätevyyslaissa säädetään menettelystä, jolla tutkintojen vastaavuus voidaan tarvittaessa selvittää.

Mikäli kyse on tutkinnosta, joka ei liity rakentamislakiehdotuksen 83 §:ssä ja 87 §:ssä tarkoitettuun toimintaan, esimerkkinä puhtaasti viranhakuun liittyvään tarpeeseen, päätöksen tutkinnon vastaavuudesta tekee ammattipätevyyslain perusteella ympäristöministeriö. Ammattipätevyyden tunnustaminen perustuu velvollisuuteen tunnustaa toisessa jäsenmaassa hankittu ammattipätevyys. Jos koulutuksen sisällössä olisi olennaisia eroja, olisi ammattipätevyyslain mukaisesti mahdollista edellyttää korvaavana toimenpiteenä kelpoisuuskoe tai sopeutumisaika.

6 §. Virkavastuu. Toimielimeksi hakevat tahot olisivat yksityisiä yrityksiä tai yhteisöjä. Rakentamislakiehdotuksen mukaisten todistusten myöntäminen olisi kuitenkin luonteeltaan julkisen vallan käyttöä. Toimielin ja toimielimen henkilöstö käyttäisivät julkista valtaa suorittaessaan tämän lain mukaisia julkisen vallan tehtäviä.

Perustuslain 124 §:n takia laissa ei enää tarvita viittauksia hallinnon yleislakeihin, kuten tietosuojalain (1050/2018) tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin (13/2003). Toiminnassa on noudatettava yleistä virkamiehen esteettömyysperiaatetta, koska kysymys on julkisen vallan käytöstä. Valtuutetun toimielimen henkilöstöön sovelletaan sen vuoksi, mitä hallintolaissa (434/2003), erityisesti 27 ja 28 §:ssä, säädetään virkamiehen esteellisyydestä. Hallintolain lisäksi toimielimen henkilöstöön sovelletaan kielilakia (423/2003).

Esteettömyysperiaatteen lisäksi toimielimen toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä, sillä kysymys on julkisen vallan käytöstä. Samoin toimihenkilöön sovelletaan vahingonkorvauslain (412/1974) mukaista vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä, kun hän hoitaa tämän lain mukaisia tehtäviä.

7 §. Varoitus ja toiminnan keskeyttäminen. Valvoessaan toimielinten toimintaa ympäristöministeriö voi havaita, että toimielin ei toimi asianmukaisesti. Tällöin ympäristöministeriö voisi pyytää selvityksen tai antaa valtuutetulle toimielimelle kirjallisen varoituksen. Mikäli toimielin ei varoituksesta huolimatta korjaisi toimintaansa varoituspäätöksessä asetetussa määräajassa ympäristöministeriö voi keskeyttää toiminnan harjoittamisen. Toiminnan keskeyttämissä päätöksellä voitaisiin rajoittaa todistusten hakemista ja myöntämistä.

Syitä kirjallisen varoituksen antamiseen tai toiminnan keskeyttämiseen olisivat 1) toiminnassa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä; 2) tehtävää ei ole suoritettu hyvän hallinnon mukaisesti; 3) toimielin on rikkonut valtuutus päätöksessä asetettuja ehtoja.

Toimielimen ylläpitämään pätevyysrekisteriin rekisteröidyllä olisi itsenäinen oikeus tietosuojasetuksen 79 artiklassa säädettyjen tehokkaiden oikeussuojakeinojen käyttöön.

Toiminnan keskeyttäminen edellyttäisi pääsääntöisesti, että sitä ennen on annettu varoitus ja mahdollisuus korjata puute toiminnassa. Toiminnan yleisten edellytysten puuttuessa toiminta voitaisiin keskeyttää välittömästi esimerkiksi todetun maksukyvyttömyyden tai konkurssin johdosta.

8 §. Valtuutuksen peruuttaminen. Jos kirjallinen varoitus tai toiminnan keskeyttäminen ei olisi valvonnan kannalta riittävää, ympäristöministeriöllä olisi myös mahdollisuus peruuttaa antamansa valtuutus.

Jos ympäristöministeriö havaitsisi, ettei valtuutettu toimielin enää täytä sille asetettuja edellytyksiä, ympäristöministeriön olisi ensisijaisesti pyydettävä toimielintä korjaamaan puutteet kohtuullisessa määräajassa. Valtuutuksen peruuttaminen olisi mahdollista kohtuullisen määräajan jälkeen, jos toimielin ei olisi korjannut puutteita. Valtuutuksen edellytysten täyttymättä jääminen voi tulla kyseeseen esimerkiksi todistusten vähäisen myöntämisen kautta. Jos toimielimen todistus päätösten määrä laskisi niin vähäiseksi, ettei 2 §:n 3 momentin edellytykset vaarantuvat, voi ympäristöministeriö voisi pyytää asiasta selvityksen.

Selkeä tilanne syntyy toimielimen konkurssin tai muun suorituskyvyttömyyden myötä. Tällöin toimielin ei voisi enää jatkaa toimintaansa.

Ympäristöministeriön olisi peruutettava valtuutus myös, jos toimielimen toiminta on keskeytetty eikä toimielin kohtuullisessa ajassa, kuitenkin enintään kolmessa kuukaudessa ole poistanut toiminnan keskeyttämiseen johtaneita syitä. Tarvittaessa toimielin voisi tehdä uuden hakemuksen valtuutetuksi toimielimeksi, kun 3 §:n edellytykset jälleen täyttyvät.

9 §. Todistus. Käsiteltävänä olevan rakentamislakiehdotuksen 83 §:ssä ja 87 §:ssä olisi säännökset, että suunnittelijan tai työnjohtajan olisi osoitettava rakentamislakiehdotuksen mukainen pätevyytensä todistuksella rakennusvalvontaviranomaiselle. Todistus olisi julkisesti luotettava selvitys henkilön pätevyydestä todistuksessa ilmenevään tehtävään. Rakennusvalvonta arvioisi pätevyyden osana hankkeen kelpoisuusarviointia. Kelpoisuusarvioinnissa määriteltäisiin hankkeen vaativuuden perusteella suunnittelutehtävien sekä työnjohtotehtävien vaativuus. Henkilö olisi pätevä hankkeen suunnittelu- tai työnjohtotehtävään, jos hänen rakennusvalvonnalle esittämänsä voimassa oleva todistus kattaa kyseisen suunnittelu- tai työjohtotehtävän alan ja vaativuustason. Todistuksen hakija voisi tehdä hakemuksen useammalle suunnittelun tai työnjohton pätevyysalalle ja -tasolle.

Erittäin vaativassa ja poikkeuksellisen vaativassa rakennushankkeessa voisi hankekohtaisena kelpoisuusvaatimuksena olla, että henkilöllä on todistuksen lisäksi hankekohtaista kokemusta esimerkiksi poikkeuksellisen vaativista jätevoimalahankkeista. Tällöin rakennusvalvonta voisi edellyttää kelpoisuusarvioinnissaan erillistä selvitystä suunnittelijan tai työnjohtajan kokemuksesta kyseisistä hankkeista.

Pykälän 2 momentissa säädetään todistuksen sisällöstä. Pykälän 2 momentin 2 kohdan päätös-tiedot sisältävät muun muassa päivämäärän, päätöksen perusteena olevat pykälätiedot ja lainvoimaisuuden. Pykälän 3 momentin mukaan todistuksen liitteenä on pätevyyden myöntämisen perusteena olevat tarkemmat tiedot tutkinnosta, muusta koulutuksesta sekä eritellyt tiedot kokemuksesta. Tarkoituksena on, että todistuksen liitteet täydentävät todistukseen kirjattavia pätevyysaloja ja –tasoja tilanteissa, joissa rakennusvalvonta asettaa erityisiä kelpoisuusvaatimuksia erittäin vaativassa tai poikkeuksellisen vaativassa rakennushankkeessa.

Todistus myönnettäisiin seitsemäksi vuodeksi, ellei hakija olisi hakenut sitä lyhyemmäksi ajaksi. Todistuksen uusimista voitaisiin hakea sen voimassaolon aikana. Todistuksen uusiminen

edellyttäisi, että hakija täyttää hakemushetkellä voimassa olevat vaatimukset. Todistus lakkaa ilman eri toimenpiteitä sille määritellyn voimassaoloajan kuluttua, ellei sitä ennen määräajan päättymistä tehdystä hakemuksesta uusita.

Hakijan voisi hakea pätevyyttä lyhyemmäksi ajaksi. Todistuksen myöntämisen perusteet olisivat kuitenkin samat.

10 §. Rekisteri myönnettyistä todistuksista. Valtuutetun toimielimen olisi pidettävä rekisteriä myöntämistään voimassa olevista todistuksista. Toimielin toimisi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679) mukaisena rekisterinpitäjänä. Rekisterinpitäjää tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voitaisiin vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Rekisteristä olisi poistettava tiedot, kun todistuksen voimassaolo lakkaa.

Rekisteri sisältäisi tiedot todistuksensaajan nimestä ja kotipaikasta, todistuksen myöntämisaikakohdasta ja voimassaolosta, myönnetyn pätevyyden pätevyysalasta ja -tasosta sekä todistuksen myöntäjästä. Rekisteriin merkittäisiin myös rakennusvalvonnan ilmoitus rakentamislakiehdotuksen 83 §:ssä ja 87 § :ssä mainitusta lainvoimaiseen päätökseen perustuvasta rajoituksesta sen voimassaolon ajaksi. Merkinnässä olisi päätöksentekijän nimi ja tiedot, päätöspäivämäärä ja -kohta sekä rajoituksen alkamis- ja päättymisaikakohta. Rekisterissä olevat tiedot sisältäisivät myös todistuksensaajaa koskevia henkilötietoja. Tietojen kerääminen olisi henkilön yksilöinnin ja ammattipätevyyden todistamisen kannalta oleellista. Ehdotettavan rekisterin osalta erityisesti tarkasteltavaksi tulisi tietojen luovutettavuus tilanteessa, jossa rekisterissä julkaistaisiin luonnollisen henkilön nimi. Henkilön nimen, kotipaikan, koulutuksen ja ammatillisen kokemuksen lisäksi rekisteri sisältäisi myös tämän esityksen mukaisen rakentamislakiehdotuksen 85 ja 89 §:n nojalla antaman lainvoimaisen rajoituspäätöksen tunnistetiedot ja rajoituksen voimassaolon. Tiedot ovat yksityiselämän suojan näkökulmasta arkaluonteisia ja niiden käsittelyyn liittyy uhkia. Tästä syystä tiedot tulisi rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä ja tiedot ja merkintä olisi poistettava rekisteristä heti rajoituksen päättymisaikakohdan jälkeen tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Kerättävät tiedot tulisi rajata vain välttämättömiin tietoihin. Kansallisen liikumavaran puitteissa ja noudattaen tietosuojalain 28 §:n säännöstä sovellettaisiin oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen valtuutetun toimielimen henkilörekisteristä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään. Valtuutetun toimielimen pätevyystodistuksia sisältävästä rekisteristä luovutettaisiin tietoja niitä tarvitseville rakennusvalvontaviranomaisille, jotka tarvitsevat pätevyystodistuksia todetessaan rakentamislakia koskevan esityksen tarkoittamalla tavalla suunnittelijoiden ja työnjohtajien kelpoisuuden. Muilla kuin asianomaista toimivaltaa käyttävillä viranomaisilla ei olisi pääsyä rekisteritietoihin, ellei pätevyystodistuksen saanut ole antanut tiedon luovuttamiseen suostumustaan.

Niiltä osin kuin toimielin hoitaa julkista hallintotehtävää, sovellettaisiin lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999).

11 §. Todistuksen voimassaolon päätyminen. Todistus voitaisiin peruuttaa, jos se perustuu olennaisesti väärin selvityksiin. Hakija vastaisi esittämiensä tietojen oikeellisuudesta. Toimielin vastaa myöntämänsä todistuksen tietojen oikeellisuudesta ja olisi velvollinen huolehtimaan todistuksessa tai sen perustana olevien tietoonsa tulleiden virheiden oikaisemisesta. Mikäli todistuksen myöntäminen on perustunut oleellisesti virheellisiin tietoihin, todistus on peruttava todistuksen saajan kuulemisen jälkeen. Päätöksen peruuttamisesta tekee todistuksen myöntänyt valtuutettu toimielin.

12 §. Maksut. Valtuutetulla toimielimellä on oikeus periä todistusmenettelyyn liittyviä maksuja, jotka kattavat toiminnasta aiheutuneet kulut. Hakemuksessaan toimielin esittää selvityksen toiminnan taloudesta ja siihen liittyvistä perusteista. Maksujen tulisi kattaa varsinaisesta toiminnasta aiheutuvat kokonaiskulut.

Toimielin voi tarjota henkilöiden suostumukseen perustuvia, todistusmenettelyyn liittyviä vapaaehtoisia lisäpalveluita, jotka se voi vapaasti hinnoitella. Tämä toiminta on kuitenkin erotettava selvästi viranomaistehtävästä aiheutuvista kuluista ja tuotoista.

Eri toimijoiden yhtenäisten käytäntöjen takaamiseksi ympäristöministeriö voi antaa asetuksella tarkemmat määräykset maksujen perusteista.

13 §. Muutoksenhaku. Toimielimen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta ympäristöministeriön tai toimielimen päätöksestä hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Muutosta toimielimen päätökseen haettaisiin toimielimen kotipaikan hallinto-oikeudelta.

Toiminnan keskeyttämistä tai valtuutuksen peruuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

14 §. Voimassaolo. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivä tammikuuta 2024.

Ympäristöministeriö voi hyväksyä rakennusvalvontaviranomaisen, yrityksen tai yhteisön ennen tämän lakiehdotuksen voimaantuloa toteamat pätevyudet tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi, joko kokonaan tai osittain enintään viideksi vuodeksi tämän lain voimaantulosta, jonka aikana henkilön on haettava todistusta pätevyudestaan. Vapaaehtoiset pätevyudet voidaan hyväksyä ajallisesti voimassaoleviksi vain alkuperäiseksi jaksoksi. Rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä hankekohtainen pätevyys voidaan hyväksyä koskemaan vain joko kyseistä rakennusvalvontaa tai yleisesti tämän lakiehdotuksen mukaiseksi pätevyudeksi.

Todistusmenettelyn käyttöönotto tapahtuu rakentamislakiehdotuksen tullessa voimaan.

Rakentamislakiehdotuksessa asetettu pakollinen pätevyysvaatimus olisi uusi menettely nykyiseen lainsäädäntöön nähden. Toimielimiä, jotka myöntäisivät pakollisia rakentamisen pätevyystodistuksia ei siis tällä hetkellä ole olemassa. Siirtymäsäännöksellä mahdollistetaan se, että toimielimet voivat hakea valtuutusta jo ennen rakentamislain ja tämän lain voimaantuloa.

Ympäristöministeriö voisi valmistella ja myöntää ehdot täyttävälle toimielimelle oikeuden myöntää todistuksia. Valtuutettu toimielin voisi käsitellä mahdollisia pätevyyshakemuksia, mutta ei tehdä varsinaisia päätöksiä todistuksen myöntämisestä ennen rakentamislakiehdotuksen ja tämän esityksen voimaantuloa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään valtuutetun toimielimen oikeudesta periä pätevyyttä koskevista päätöksistä ja todistuksista maksuja. Lakiesityksen 13 §:n 2 momentin mukaan ympäristöministeriön asetuksella säädetään tarkemmin maksujen perusteista. Menettely on uusi ja hakijoita voi olla useita. Asetuksella voidaan täsmentää maksujen perusteiden sisältöä.

9 Voimaantulo

Tämä lakiesitys ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2024 samaan aikaan rakentamislain kanssa.

10 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Tämä esitys liittyisi samaan aikaan käsiteltävänä olevaan rakentamislakiehdotukseen. Rakentamislakiehdotuksessa säädettäisiin pätevyytödistusten myöntämistä tarkoittavan tehtävän antamisesta ympäristöministeriön valtuuttamalle toimielimelle. Lisäksi suunnittelijoiden ja työnjohdon pätevyyksistä ja niihin liittyvästä uudesta todistusmenettelystä säädettäisiin rakentamislakiehdotuksessa ja sen perusteella annettavissa säädöksissä. Tässä esityksessä säädettäisiin menettelystä, jolla suunnittelijoille ja työnjohdolle voitaisiin myöntää rakentamislain mukaisia pätevyytödistuksia. Samalla tässä esityksessä säädettäisiin edellytyksistä ja menettelystä, jolla ympäristöministeriö voisi valtuuttaa yrityksen tai yhteisön myöntämään rakentamislakiehdotuksen 83 §:ssä ja 87 §:ssä tarkoitettuja pätevyytödistuksia.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Tällä esityksellä on tarkoitus 2, 9 ja 10 §:n mukaisesti antaa yksityiselle toimielimelle valtuudet rakentamislakiehdotuksessa vaadittujen pätevyyksien tarkastamiseen, todistuksen antamiseen ja rekisterin pitämiseen pätevyytödistuksista. Tähän esitykseen vaikuttaisi siten perustuslain 124 §, jonka mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla. Esitöiden mukaan etenkin julkinen hallintotehtävä voidaan kuitenkin lain nojalla päättää annettavaksi muulle kuin viranomaiselle, koska julkinen hallintotehtävä on voitava järjestää joustavasti eikä tällaisten tehtävien antamisesta ole sääntelyn tavoitteiden kannalta tarpeen edellyttää säädettäväksi yksityiskohtaisesti lailla (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II, PeVL 8/2014 vp, s. 3/II, PeVL 16/2016 vp, s. 3). Hallintotehtävän luonne on myös otettava huomioon, minkä tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi täytyä helpommin palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla (HE 1/1998 vp, s. 179/II, PeVL 6/2013 vp, s. 2/II, PeVL 8/2014, s. 4/I). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (esimerkiksi PeVL 44/2016 vp, s. 5, PeVL 12/2014 vp, s. 2/II).

Tällä esityksellä säädettäisiin laki rakentamisen suunnittelu- tai työjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta. Pätevyyksien tarkastamista, pätevyytödistusten antamista ja pätevyysrekisterin ylläpitoa hoitaisi ympäristöministeriön valtuuttama toimielin. Kyse on julkisen palvelutehtävän siirtämisestä muulle kuin viranomaiselle.

Nykyisessä maankäyttö- ja rakennuslaissa ja rakentamislakiehdotuksessa suunnittelijoiden ja työnjohdon kelpoisuudet rakennushankkeisiin tarkastaisi rakennusvalvonta. Kelpoisuuden tar-

kastaminen olisi kaksiportainen: pätevyys- ja kelpoisuustarkastus, jos rakennushanke vaatii erillistä kelpoisuutta. Esityksellä olisi tarkoitus tehdä jouhevammaksi kelpoisuuden tarkastaminen pätevyystodistuksen avulla. Nykyisin kuntien rakennusvalvonnat tekevät Suomessa noin 60 000 pätevyuden tarkastelua vuodessa. Pätevyuden tarkastamista varten tarvitaan koulutus-/tutkintotodistukset ja selvitykset työkokemuksesta. Suunnittelija ja työnjohtaja joutuvat tällä hetkellä toimittamaan edellä mainitut selvitykset pätevyydestä jokaiseen rakennushankkeen pätevyystarkistukseen erikseen. Arviolta 25—30 henkilötyövuotta menee kuntien rakennusvalvonnassa aikaa pätevyysien tarkastamiseen. Rahallisesti pätevyysien tarkastamiseen menee rakennusvalvonnassa noin 1,5 miljoonaa euroa vuosittain. Rakennusvalvonnasta erillisellä pätevyuden tarkastamisella säästettäisiin rakennusvalvonnan resursseja muihin työtehtäviin, kun pätevyuden voisi todistaa esityksessä säädetyllä toimielimen myöntämällä pätevyystodistuksella. Todistus riittäisi todentamaan hakijan pätevyuden rakentamishankkeeseen eikä rakennusvalvonnan tarvitsisi erikseen tarkastaa hakijan pätevyyttä. Todistus olisi lisäksi lakiehdotuksen 12 §:n mukaan voimassa enintään seitsemän vuotta, mikä parantaisi selvästi rakentamislaissa tarkoitettua suunnittelijan ja työnjohtoon kuuluvan henkilön asemaa nykyisestä.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslain esitöiden mukaan säännös korostaa julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista (HE 1/1998 vp, s. 179/II). Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (PeVL 33/2004 vp, s. 7/II, PeVL 46/2002 vp, s. 10).

Tämän esityksen 2 § sisältäisi vaatimukset koulutuksesta, asiantuntemuksesta ja muista edellytyksistä ympäristöministeriön valtuutusta hakevalle toimielimelle. Esityksen 3 §:ssä säädettäisiin valtuutusta hakevan toimielimen selvitysvelvollisuudesta kelpoisuudestaan hakuvaiheessa. Tämän esityksen 6 §:ssä säädettäisiin valtuutetun toimielimen henkilöstön virkavastuusta esityksen mukaisen palvelun suorittamisessa. Valtuutetun toimielimen valvonnasta vastaisi ympäristöministeriö tämän esityksen 4 §:n mukaisesti. Ympäristöministeriö voisi antaa varoituksen tai keskeyttää valtuutetun toimielimen toiminnan lakiesityksen 7 §:ssä mainittujen toiminnan puutteiden täytyessä. Ympäristöministeriön olisi peruutettava toimielimen valtuutus tämän esityksen 8 §:n tilanteissa.

Tässä esityksessä olisi valtuutetun toimielimen tehtävät säädettävä riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Lakiesityksen 1, 2, 5, 9, ja 10 §:t sisältävät valtuutetun toimielimen tehtävät pätevyysien tarkastamisesta, pätevyystodistuksen antamisesta ja rekisteristä. Pätevyuden tarkastaminen perustuisi sidottuun harkintaan. Rakentamislakiehdotuksen 83 §:ssä ja 87 §:ssä säädetään tarkasti pätevyysalojen ja -tasojen vaatimusten kriteerit. Hakijan täyttäessä pätevyuden vaatimuksen kriteerit valtuutetun toimielimen on myönnettävä hakijalle pätevyystodistus. Tämän lakiesityksen 9 §:ssä säädettäisiin pätevyystodistuksen sisällöstä ja 10 §:ssä pätevyystodistuseriksterin sisältämisestä tiedoista. Valtuutetun toimielimen tulisi noudattaa esityksen mukaisia tehtäviä hoitaessaan hallinnon yleislakeja. Lakiehdotus ei sisältäisi erityistä viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä niitä sovelletaan myös yksityisiin heidän hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 42/2005 vp, s. 3/II).

Tämän lakiesityksen 13 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta. Toimielimen päätökseen saisi pätevyystodistuksen hakija vaatia oikaisua hallintolain mukaisesti. Hakijan muutoksenhakuoikeus paranisi esityksen perusteella nykyisestä, kun pätevyuden tarkastaminen eriyttäisiin rakennusvalvonnan kelpoisuusarvioinnista. Nykyisin sääntely on epäselvää eikä hakija mahdollisesti

tiedä tarkalleen, johtuuko hakemuksen hylkääminen pätevydestä vai kelpoisuudesta johtuvasta syystä. Valtuutetun toimielimen pätevyden tarkastus- ja pätevyystodistuksen anto-oikeudella selkeytettäisiin nykytilannetta ja hakijan muutoksenhakuoikeus paranisi.

Nykyisin kuntien rakennusvalvonnat tarkastavat pätevyudet. Tämän lakiesityksen myötä pätevyksiä tarkastaisi olettavasti vain muutama toimielin, jotka toimisivat valtakunnallisesti. Pätevyksien tarkastaminen esityksen mukaisen toimielimen toimesta ja esitetty todistusjärjestelmä parantaisi pätevyksien tarkastamisen yhdenvertaisuutta. Myös arviointi todennäköisesti paranisi, kun pätevyksiä tarkastaisi muutama asiantunteva, lakiehdotuksen 2 §:n mukaiset edellytykset täyttävä toimielin. Edellä mainituilla perusteilla täyttyvät perustuslain 124 §:n vaatimukset tarkoituksenmukaisuudesta eikä esitys vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Pätevyksien tarkastaminen ja pätevyystodistusten myöntäminen ministeriön valtuuttaman toimielimen toimesta olisi oikeudellisesti tarkoituksenmukaista verrattuna nykyiseen, jossa kuntien rakennusvalvontaviranomaiset joutuvat arvioimaan pätevyksiä usein puutteellisten todistusten ja selvitysten perusteella. On myös esiintynyt tilanteita, joissa kuntien tulkinnat pätevyden täyttymisestä ovat vaihdelleet. Pätevyuden epäämistä ei useinkaan ole ollut käytännössä tarkoituksenmukaista lähteä tuomioistuimien teitse riitauttamaan rakennushankkeen aikataulun vaarantumisen takia. Hankkeeseen ryhtyvän on ollut aikataulusyistä edullisempaa kiinnittää hankkeeseen suunnittelija tai työnjohtaja, jonka viranomainen on tulkinnut täyttävän pätevyys- ja kelpoisuusvaatimukset.

Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. Perustuslain esitöiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä pidetään esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttumista muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II).

Tällä lakiesityksellä voidaan siirtää esityksessä tarkasti määritellyt tehtävät ympäristöministeriön valtuuttamalle toimielimelle. Lakiehdotuksessa määriteltyjen tehtävien harkintaperusteet on määritelty yksityiskohtaisesti rakentamislaisissa. Kyseessä on summaaristen tehtävien siirto yksityiselle toimielimelle. Lakiehdotuksen tehtävien täytöllä ei puututa merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Esityksessä ei ole kyse merkittävästä julkisen vallan käyttöä sisältävistä tehtävistä, jotka voitaisiin antaa vain viranomaiselle.

11.2 Elinkeinovapaus

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Tällä esityksellä säädetään laki rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyden osoittamisesta. Rakentamislakiehdotuksessa säädetäisiin rakentamishankkeen suunnittelijan ja työnjohtajan pätevyysvaatimuksista, pätevyystodistuksesta ja valtuutetun toimielimen pätevyystarkastuksesta ja todistuksen anto-oikeudesta. Tällä lakiesityksellä säädetäisiin ympäristöministeriön valtuuttamasta toimielimestä, ja kuinka pätevyksien toteaminen käytännössä järjestettäisiin. Esitys ei vaikuttaisi nykyisestä maankäyttö- ja rakennuslaista poikkeavalla tavalla suunnittelijan ja työnjohtajan elinkeinovapautteen.

11.3 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 14/2018 vp) mukaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa

yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Lähtökohtana on, että henkilötietojen suojaa koskeva sääntely nojautuu mahdollisimman pitkälti EU:n tietosuoja-asetuksen sääntelyyn ja että kansallista liikkumavaraa käytetään vain siltä osin kuin se on sallittua ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 14/2018 vp) viitannut oikeusministeriön työryhmän loppuraporttiin (Oikeusministeriön julkaisu 8/2018, [linkki](#)), jonka mukaan tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 45 kappaleen mukaan 6 artiklan 1 kohdan c-alakohdan käsittelyllä tulisi joka tapauksessa olla perusta unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tämä tarkoittaa, että viranomaisen tehtävä ja toimivaltuudet tulee kuvata lainsäädännössä niin, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta ja tarkoitus voidaan perustellusti siitä johtaa toiminnan tavoite huomioon ottaen. Lausunnon mukaan työryhmä viittaa kuitenkin myös siihen, että mainitussa johdanto-osan kappaleessa selvennetään, ettei asetuksessa edellytetä, että kaikkia yksittäisiä tiedonkäsittelytilanteita varten olisi olemassa erityislaki. Useiden käsittelytoimien perustana oleva yksi laki voi siten olla riittävä käsittelyn perustuessa rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen tai jos käsittely on tarpeen yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi (sivu 33).

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. 6 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan 1 kohdan c alakohdan tapauksessa käsittelyn oikeusperusteesta on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä. Esityksessä valtuutettu toimielin tarkastaisi rakentamislaisissa tarkoitetun suunnittelijan ja työnjohtajan pätevyyden rakennushankkeisiin ja ylläpitäisi rekisteriä pätevyystodistuksen saajista. Lakiehdotuksen 9 §:ssä säädetään pätevyystodistuksesta ja pätevyyden tarkastamisesta. Lakiehdotuksen 10 §:ssä säädetään rekisterin ylläpidosta myönnytyistä pätevyystodistuksista. Lakiehdotuksen 3 §:ssä säädetään lisäksi siitä, mitä tietoja hakijan tulee sisällyttää hakemuksessaan toimitelmiksi. Lakiehdotuksen 2 § sisältää valtuutetulle toimitelmelle vaatimuksen noudattaa yleistä tietosuoja-asetusta. Valtuutettu toimielin vastaisi rekisterinpitäjänä tietosuoja-asetuksessa säädettyjen rekisteröityjen oikeuksien toteutumisesta.

Tietosuojan kansallinen liikkumavara

Tässä esityksessä ehdotetussa sääntelyssä tarkoitetut pätevyystodistukset ja hakemukset toimitelmiksi sekä niiden käsittely sisältäisivät tietosuoja-asetuksen tarkoittamia henkilötietoja. Pätevyystodistuksia tarvittaisiin ja käytettäisiin osoittamaan rakentamislakiehdotuksen edellyttämien suunnittelijoiden ja työnjohtajien vähimmäispätevyyksien täyttymistä. Rakentamislakiehdotuksen 83 §:n 3 momentin mukaan suunnittelijan olisi osoitettava pätevyytensä tavanomaiseen, vaativaan, erittäin vaativaan ja poikkeuksellisen vaativaan suunnittelutehtävään ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella. Vastaavan sisältöinen säännös työnjohtajien osalta sisältyy rakentamislakiehdotuksen 87 §:n 2 momenttiin. Ympäristöministeriön valtuuttama toimija (*toimielin*) käyttäisi todistuksia myöntäessään julkista valtaa. Henkilötietojen käsittely on tarpeen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Luonnollisen henkilön pätevyyttä suunnittelu- tai työnjohdotehtävään ei pystyisi arvioimaan ilman riittäviä henkilötietoja, jotka sisältävät henkilön koulutus- ja kokemustaan. Suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyys on keskeinen keino, jolla voidaan arvioida rakentamiselle yhteiskunnan asettamien vaatimusten täyttymistä. Mitään

muita henkilötietoja kuin pätevyyden arvioimiseksi tarvittavia ei toimielin tulisi pätevyydestä hakevalta luonnolliselta henkilöltä pyytämään. Sääntely pysyisi kansallisen liikkumavaran puitteissa, olisi täsmällistä ja oikeasuhteista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Yritys tai yhteisö, joka hakee valtuutusta myöntää pätevyydestä, on velvollinen antamaan tietoja riippumattomuudestaan sekä toimintaan osallistuvista henkilöistä ja heidän asiantuntemuksestaan. Toimielin, joka tulisi toimimaan myös rekisterinpitäjänä myöntämistään pätevyydestä, ei voisi suoriutua tehtävästään ilman että sen palveluksessa olevilla on riittävä koulutus ja muu osaaminen pätevyydestä hakemuksia arvioimaan sekä huolehtimaan rekisterinpidosta. Tärkeätä olisi myös edellyttää selvitys toimielimen riippumattomuudesta ja taloudellisista edellytyksistä. Toimielimeksi hakeutuvalta pyydettyjen henkilötietojen käsittely olisi tarpeen myös tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjäksi hakeutuvan oikeutettujen etujen toteuttamiseksi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohdan tarkoittamalla tavalla. Ehdotettu sääntely toimielimen osalta noudattaisi tietosuojalain (1050/2018) 4 pykälässä säädettyä. Kysymys on henkilön asemaa, tehtäviä sekä niiden hoitoa kuvaavista tiedoista, joiden pohjalta ympäristöministeriö pystyisi arvioimaan, voidaanko valtuutus pätevyydestä myöntämiseen toimielimelle antaa.

Suhde julkisuuslakiin

Valtuutetut toimielimet toteuttaisivat tehtävänsä tietosuoja-asetuksen 86 artiklan mukaisesti yleisen edun vuoksi. Kansallisen liikkumavaran puitteissa ja noudattaen tietosuojalain 28 §:n säännöstä sovellettaisiin oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen valtuutetun toimielimen henkilörekisteristä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Valtuutetun toimielimen pätevyydestä sisältävästä rekisteristä luovutettaisiin tietoja niitä tarvitseville rakennusvalvontaviranomaisille, jotka tarvitsevat pätevyydestä todetessaan rakentamislakia koskevan esityksen tarkoitamalla tavalla suunnittelijoiden ja työnohtajien kelpoisuuden. Kysymyksessä olisi julkisuuslain (621/1999) 16 §:n 3 momentin mukainen tilanne. Rakennusvalvontaviranomaiselle kuuluisi henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaisesti oikeus käyttää näitä henkilötietoja. Rakennusvalvontaviranomaisen ei olisi tarpeen erikseen selvittää ja perustella tarvetta saada tietoa pätevyydestä sisällöstä. Toimielimet käyttäisivät pätevyydestä sisältyviä tietoja rakennusvalvontaviranomaisille luovuttaessaan julkista valtaa. Muilla kuin asianomaista toimivaltaa käyttävillä viranomaisilla ei olisi pääsyä rekisteritietoihin, ellei pätevyydestä saanut ole antanut tiedon luovuttamiseen suostumustaan. Rakentamislakia koskevan hallituksen esityksen 85 ja 89 §:n mukaisesti rakentamishankkeeseen ryhtyvä ilmoittaisi viranomaiselle hankkeeseen valitsemansa suunnittelijat ja työnohtajat. Ilmoittamisen yhteydessä tulisi käytännössä esitettäväksi henkilön pätevyydestä. Tällöin viranomaisella ei yleensä olisi edes tarvetta pyytää pätevyysrekisteristä henkilön pätevyydestä. Tarve voisi syntyä tilanteessa, jossa viranomaisella on perusteltu syy epäillä todistuksen luotettavuutta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan linjannut, ettei internet-sivuilla voida lähtökohtaisesti julkaista luonnollisen henkilön nimeä ilman riittävää oikeusperustaa (PeVL 35/2020 vp s. 4; PeVL 2/2018 vp s. 7; PeVL 2/2017 vp s. 7; PeVL 17/2016 s. 7; PeVL 65/2014 vp s. 4/II – 5/I; PeVL 63/2014 vp s. 5). Valiokunta on myös korostanut, ettei internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Tällaista rajausta pidettiin edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä arvioitaessa varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun luomisen mahdollistavaa esitystä (PeVL 32/2008 vp s. 3).

Toisaalta perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei estettä ole sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla. Kansallista liikkumavaraa käytettäessä tulee perustuslakivaliokunnan mukaan ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 31/2017 vp). Sääntelyn tulee olla selkeää, ottaen huomioon rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika.

Ehdotettavan luonnollisten henkilöiden pätevyysrekisterin osalta tulisi erityisesti tarkasteltavaksi tietojen luovutettavuus tilanteessa, jossa rekisterissä julkaistaan luonnollisen henkilön nimi. Henkilön nimen, kotipaikan, koulutuksen ja ammatillisen kokemuksen lisäksi rekisteri sisältäisi myös hallituksen esityksen mukaisen rakentamislain 85 ja 89 §:n nojalla antaman lainvoimaisen rajoituspäätöksen tunnistetiedot ja rajoituksen voimassaolon. Tiedot ovat yksityiselämän suojan näkökulmasta arkaluonteisia ja niiden käsittelyyn liittyy uhkia. Tiedot tulee rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 2/2018 vp). Rajoituspäätös ei sisältäisi muita kuin sellaisia tietoja, joiden kautta rakennusvalvontaviranomainen pystyisi toteamaan, millaisissa suunnittelu- ja työnjohtajatehtävissä ilmoitettu henkilö ei rajoituksen voimassaolon aikana voisi toimia.

Jatkossa rakentamislakiehdotuksessa tarkemmin säädettävän vaatimustason mukaisissa suunnittelu- ja työnjohtotehtävissä ei voisi toimia ilman että on hakeutunut pätevyysrekisteriin ja saanut sieltä pätevyystodistuksen. Rekisteriin pääsy tuottaa toisaalta luonnolliselle henkilölle oikeuden toimia vaatavuustason mukaisessa suunnittelu- ja työnjohtotehtävässä, ellei rakennusvalvontaviranomainen päädy perustellusta syystä henkilön kelpoisuuden osalta kielteiseen ja valituskelpoiseen ratkaisuun. Pätevyystodistusta voikin tietystä mielessä pitää luonnolliselle henkilölle suopeana, määrääjän voimassa olevana takeena siitä, että hän voi harjoittaa ammattia. Tilanne muistuttaa monia muita ammattialoja, kuten terveydenhuoltoa ja asianajotoimintaa.

Ehdotettu sääntely noudattaa kansallisessa lainsäädännössä, kuten julkisuuslaissa ja tietosuojalaissa, säädettyä ja niissä olevia rajoituksia. Pätevyysrekisteri sisältäisi vain ne välttämättömät henkilötiedot, joita tarvitaan osoittamaan todistuksessa yksilöidylle henkilölle myönnetty pätevyysala ja pätevyystaso, todistuksen myöntämisaikakohta ja voimassaolo sekä mahdollinen kunnan rakennusvalvontaviranomaisen antaman lainvoimaisen rajoituspäätöksen tunnistetiedot ja rajoituksen voimassaolo. Rajoituksen voimassaoloajaksi esitetään rakentamislakia koskevassa hallituksen esityksessä enintään kahta vuotta. Pätevyystodistuksia ei voisi luovuttaa sähköisessä muodossa rekisteristä ilman että luovutuksensaajalla on julkisuuslain 16 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaisesti oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Viranomaisten väliseen tietojen luovuttamiseen sovelletaan tiedonhallintalakia (906/2019). Käytännössä pätevyystodistuksia ja niiden sisältämiä tietoja luovutettaisiin ennen kaikkea rakennusvalvontaviranomaisille, jotta ne voisivat täyttää lakisääteisen velvollisuutensa tarkistaa suunnittelijan ja työnjohtajan kelpoisuuden. Pätevyystodistuksen saanut henkilö voi oman harkintansa mukaan käyttää todistusta osoittamaan oman vaatavuustasonsa täyttymistä yksityisoikeudellisissa toimeksianto- ja vastaavissa sopimustilanteissa sekä asioidessaan viranomaisen kanssa. Suunnittelu- ja työnjohtopalveluja hankkivalle on eduksi voida arvioida puolueettoman toimielimen antaman todistuksen avulla henkilön pätevyyttä kulloinkin kysymykseen tulevaan tehtävään.

11.4 Asetuksenantovaltuudet

Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädettäisiin valtuutetun toimielimen oikeudesta periä pätevyyttä koskevista päätöksistä ja todistuksista maksuja. Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan ympäristöministeriön asetuksella säädetään tarkemmin maksujen perusteista. Ehdotettujen asetustenantovaltuuksien osalta lakiehdotus sisältää riittävät perussäännökset ja asetuksilla säänneltäviksi tarkoitettut asiat käyvät ilmi valtuussäännöksistä. Asetuksenantovaltuuksien katsotaan täyttävän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä valtuussäännöksiin kohdistetut vaatimukset sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rakentamisen suunnittelu- tai työjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään menettelyistä, joilla rakentamisen suunnittelu- ja työjohtotehtäviin vaadittava pätevyys osoitetaan silloin, kun edellytyksenä on ympäristöministeriön valtuuttaman toimielimen antama todistus pätevyydestä.

Laissa on säännökset ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) tarkoitettujen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteamisesta rakentamisen toimialalla.

2 §

Valtuutettu toimielin

Ympäristöministeriö voi valtuuttaa hakemuksesta Suomessa rekisteröidyn yrityksen tai yhteisön myöntämään luonnolliselle henkilölle rakentamislaisissa tarkoitetun todistuksen tämän pätevyydestä rakentamisen suunnittelu- tai työjohtotehtäviin (*valtuutettu toimielin*).

Valtuutus voidaan rajata hakemuksessa esitettyä todistusten myöntämistä suppeammaksi. Päätökseen voidaan liittää ehtoja hyvän hallinnon ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttämiseksi.

Valtuutetulla toimielimellä tulee olla:

- 1) koulutukseltaan ja kokemukseltaan pätevä henkilökunta siltä suunnittelualalta tai työjohtotehtävän alalta, jota hakemus koskee;
- 2) tekniset, hallinnolliset ja taloudelliset edellytykset tehtävän hoitamiseen;
- 3) laatujärjestelmä, jolla voidaan varmistaa todistuksen valmistelun ja myöntämisen perusteiden hyvän hallinnon ja hallinnon yleissäännösten mukaisuus.

Valtuutetun toimielimen tulee olla riippumaton. Toimielin ja sen palveluksessa olevat henkilöt eivät saa harjoittaa rakennusten suunnittelua, osallistua rakentamisen työjohtotehtäviin eikä osallistua toimintaa harjoittavan järjestön päätöksentekoon.

3 §

Hakemus toimitukseksi

Hakemuksessa valtuutetuksi toimitukseksi on määriteltävä, mitä rakentamislaissa tarkoitettuja suunnittelutehtäviä ja työnjohtotehtäviä varten valtuutusta haetaan.

Hakijan on esitettävä tiedot:

- 1) riippumattomuudestaan;
- 2) tehtävän hoitamiseen tarvittavasta henkilöstöstä ja heidän pätevyydestään;
- 3) laatujärjestelmästä ja päätöksentekomenettelystä;
- 4) taloudellisista edellytyksistä;
- 5) voimassa olevasta vastuuvakuutuksesta tai siihen rinnastettavasta järjestelystä.

4 §

Valvonta

Valtuutetun toimituksen toimintaa valvoo ympäristöministeriö.

Toimituksen on valvontaa varten toimitettava ympäristöministeriölle vuosittain:

- 1) yrityksen tai yhteisön vuosikertomus, jossa on eritelty tämän lain mukainen toiminta;
- 2) selvitys vuoden aikana myönnettyistä pätevyydistodistuksista liitteineen;
- 3) selvitys tämän lain perusteella perityistä maksuista;
- 4) suunnitelmat toiminnan kehittämiseksi sekä siihen liittyvät kustannukset.

Ympäristöministeriö voi toiminnan valvomiseksi pyytää perustellusta syystä toimitukselta muita selvityksiä.

5 §

Rakentamisen ulkomaisten tutkintojen vastaavuuden toteaminen

Poiketen siitä, mitä ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015) säädetään ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamisesta, ympäristöministeriö myöntää todistukset rakentamisalan tutkintojen vastaavuuksista.

Ympäristöministeriö voi valtuuttaa valtuutetun toimituksen antamaan 1 momentissa tarkoitettua todistuksen ulkomaisen tutkinnon vastaavuudesta osana pätevyydistodistuksen myöntämistä.

6 §

Virkavastuu

Valtuutetun toimituksen toimihenkilöön ja asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessa tämän lain mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

7 §

Varoitus ja toiminnan keskeyttäminen

Ympäristöministeriö voi antaa kirjallisen varoituksen ja keskeyttää valtuutetun toimituksen toiminnan harjoittamisen kolmeksi kuukaudeksi, ellei puutetta varoituksesta huolimatta korjata, jos:

- 1) toiminnassa ei noudateta tämän lain tai sen nojalla annettuja säännöksiä;
- 2) todistusten myöntämistä ei ole suoritettu hyvän hallinnon, mukaisesti;
- 3) valtuutettu toimielin on rikkonut valtuutuspäätöksessä asetettuja ehtoja.

8 §

Valtuutuksen peruuttaminen

Ympäristöministeriön on peruutettava valtuutus, jos:

- 1) valtuutettu toimielin ei enää täytä valtuutuksen edellytyksiä;
- 2) valtuutetun toimielimen toiminta on keskeytetty eikä toimielin ole kohtuullisessa ajassa poistanut toiminnan keskeyttämiseen johtaneita syitä;
- 3) valtuutettu toimielin on asetettu konkurssiin.

9 §

Todistus

Todistuksen henkilön pätevyydestä toimia suunnittelijana tai työnjohtajana hankkeessa, jossa toimimisen edellytyksenä rakentamislain mukaan on todistus pätevyydestä, myöntää hakemuksesta valtuutettu toimielin.

Todistuksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- 1) toimielimen valtuuttamispäätöksen päivämäärä ja asiakohta;
- 2) päätöksen tekijä ja päätöksen yksilöintitiedot;
- 3) pätevyydenhaltijan nimi ja kotipaikka;
- 4) tiedot tutkinnosta ja sen tasosta;
- 5) myönnetyn pätevyyden pätevyysala ja -taso;
- 6) todistuksen voimassaoloaika.

Lisäksi todistuksen liitteenä on oltava pätevyyden osoittamisen perusteena olevat tarkemmat tiedot tutkinnosta, muusta koulutuksesta sekä eritellyt tiedot kokemuksesta. Todistus voidaan myöntää enintään seitsemäksi vuodeksi.

10 §

Rekisteri myönnetyistä todistuksista

Valtuutetun toimielimen on pidettävä rekisteriä myöntämistään voimassa olevista todistuksista.

Valtuutettu toimielin toimii 1 momentissa tarkoitetun rekisterin rekisterinpitäjänä.

Rekisteri sisältää seuraavat tiedot:

- 1) todistuksensaajan nimi ja kotipaikka;
- 2) todistuksen myöntämisaikakohta ja voimassaolo;
- 3) myönnetyn pätevyyden pätevyysala ja -taso;
- 4) todistuksen myöntäjä;
- 5) kunnan rakennusvalvontaviranomaisen rakentamislain 85 ja 89 §:n nojalla antaman lainvoimaisen rajoituspäätöksen tunnistetiedot ja rajoituksen voimassaolo.

11 §

Todistuksen voimassaolon päättyminen

Todistuksen myöntäjä voi peruuttaa todistuksen, jos sen myöntäminen on perustunut olennaisesti väärin selvityksiin.

12 §

Maksut

Valtuutetulla toimielimellä on oikeus periä todistusmenettelyyn liittyviä maksuja, jotka kattavat toiminnasta aiheutuvat kulut.

Ympäristöministeriön asetuksella säädetään tarkemmin maksujen perusteista.

13 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun valtuutetun toimielimen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta ympäristöministeriön tai toimielimen päätöksestä hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Toiminnan keskeyttämistä tai valtuutuksen peruuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

14 §

Voimassaolo

Tämä laki tulee voimaan 1. päivänä tammikuuta 2024.

Ympäristöministeriö voi hyväksyä viranomaisen, yrityksen tai yhteisön ennen tämän lain voimaantuloa toteamat pätevyudet tämän lain mukaisiksi pätevyyksiksi joko kokonaan tai osittain enintään viiden vuoden ajaksi tämän lain voimaantulosta.

Ympäristöministeriö voi ennen tämän lain voimaantuloa tehdä päätöksen toimielimen valtuuttamisesta myöntämään rakentamislaisissa tarkoitettuja todistuksia pätevyydestä rakentamisessa. Tässä laissa tarkoitettuja todistuksia ei voida kuitenkaan myöntää ennen rakentamislain ja tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 27.10.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo

